

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Articvlvs II. Vtrum Raptus magis pertineat ad vim cognoscitivam, quàm ad
vim appetitivam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

Vid. sive
practic.
Biblioth.
Theolog.
pag. 847

Hic quare iam potest, an raptus multo tempore durare possit? Ratio dubii est, quia non in raptu omnes ferent animae potentiae vim, parviorum, & principale corpus summoperat fatigetur, non videtur possibile raptum posse esse diuini.

Respond. Raptus sive ecclasiis parvo tempore durare, ita censent Patres in ea verba Joannis Apocalyp. Factum est silentium in celo quasi dimidia hora. Sanctus Gregorius lib. 5. Moralium cap. 23 Non ergo, inquit, stat, sed trahit spiritus, quia supernatum locum nostrum nobis contemplatio, & in hianibus aperit, & mox in suis manibus abscondit. D. Augustinus 10. Confess. cap. 40. Aliquando intronuit me in affectum multum inspiratum introrsus ad ne scio quam dulcedinem, que si persiciatur in me, nescio quid erit, scio quid vita ista non erit. Sed recido in huc eternos ponderibus, & resorbo solitus. Et infra. Hic esse valeo, nec volo, illuc volo, nec valeo, miser utroque. D. Bernardus loquens de his divinis ecclasiis lib. de amore Dei cap. 4. Hic est, in finit, hec est consummatio, hec est perfectio, hec est pax, hoc est gaudium Domini, hoc est silentium in celo, quantum quippe sumus in hac vita, hoc felicissime pacis silentio in celo, id est, in anima iusti, que sedes est sapientie, aliquando fructus affectus, sed hora est dimidia, vel quasi dimidia. Idem Bernardus serm. 85. in Cantica: Dulce commercium, sed breve momentum, ac experimentum raptum. Et alibi: Rara hora, & brevis mora. Oenum Richardus de preparat. ad contemplat. cap. 76. Rarum valde, inquit, in hunc montem ascendere, sed multo rarius in ejus vertice stare, & ibi moram facere.

In superioribus exponendo Articulum primum quæst. 175. 2. 2. D. Thomas differimus de natura, causis, subjecto ac diversis speciebus. Raptus, nunc aggrediemur Articuli II. eiusdem quæst. Expositionem in qua agemus de Ecclasiis, eisque causis, modis ac speciebus, circumstantiis etiam ex quibus vera ac divina, a falsa seu fictilia hoc Articulo, verum etiam alibi, ac praefertim 1. 2. quæst. 28. art. 3. de hoc arguendo.

ARTICVLVS II.

Vtrum Raptus magis pertineat ad vim cognoscitivam, quam ad vim appetitivam.

Cap. 4. de **A**d secundum sic proceditur. Videtur, quod raptus divini, non magis pertineat ad vim appetitivam, quam ad min. part. vim cognoscitivam. Dicit enim Dionysius 4. de divinis non rem nominis. Est autem ecclasiis faciens divinus amor, sed a te à fine. amor pertinet ad vim appetitivam, ergo & ecclasiis sive lib. 2. circa raptus.

ca med. Præterea Greg. dicit in 2. Dialog. quod ille qui percos pavit, evagatione mentis & immunitatis sub se metipso cecidit. Petrus vero quem Angelus solvit, eusque mentem in ecclasiis raptus, non extra se quidem, sed supra semetipsum fuit; sed ille filius prodigus per affectum in inferiora dilapsus est, ergo etiam & illi, qui rapiuntur in superiora, per affectum hoc patiuntur.

Eft Aug. non confundar in aeternum, dicit Glossa in expositione Ps. 30. in tituli, ecclasiis græce, latine dicitur excessus mentis, qui prime ille dubius modo, vel pavore terrenorum, vel mente etiam. Tom. 8. pta ad superna, & inferiorum oblitus; sed pavor terrenorum ad affectum pertinet, ergo etiam raptus mentis ad superna, qui ex opposito ponitur, pertinet ad affectum.

Sed contra est, quod super illud Psal. 115. Ego dixi

in excessu meo, omnis homo mendax, dicit Gloss. Dicitur hic ecclasiis, cum mens non pavore alienatur, sed aliqua inspiratione revelationis suorum assumentur; sed revelatio pertinet ad vim intellectivam, ergo & ecclasiis, sive raptus.

Respondeo dicendum, quod de raptu dupliciter loqui possumus. Vno modo quantum ad id in quo aliquis raptus est, sic propriè loquendo raptus non potest pertinere ad vim appetitivam, sed solam ad cognoscitivam. Dicitur enim, quod raptus est præter propriam inclinationem eius, quod raptus est. Ipse autem motus appetitivæ virtutis est quedam inclinatio ad bonum appetibile. Vnde propriè loquendo, ex hoc, quod homo appetit aliquid, non raptus, sed per se movetur. Alio modo potest considerari raptus quantum ad suam causam; & sic potest habere causam ex parte appetitivæ virtutis, ex hoc enim ipso, quod appetitus ad aliquid rebementer affectus, potest contingere, quod ex violentia affectus homo ab omnibus aliis alienetur. Habet etiam effectum in appetitiva virtute, cum feliciter & quis delectatur in his, ad quae raptus. Vnde & Apostolus dicit se raptum non solum ad tertium celum, quod pertinet ad contemplationem intellectus; sed etiam in Paradisum quod pertinet ad affectum.

Ad primum ergo dicendum, quod raptus addit aliquid supra ecclasiis. Nam ecclasiis importat simpliciter excessum a se ipso, sed undum quem scilicet aliquis extra suam ordinationem ponitur; sed raptus super hoc addit violentiam quamdam. Potest igitur ecclasiis ad vim appetitivam pertinere, puta cum alienus appeti-

tus tendit in ea, que extra ipsum sunt: & secundum hoc Dionysius dicit, quod divinus amor facit ecclasiam, in quantum scilicet facit appetitum hominis tendere ad res amatas. Vnde postea subdit, quod etiam ipse Deus, qui est omnium causa, per abundantiam: amatoria bonitatis extra seipsum sit, per providentiam ad omnia existentia: quamvis etiam si expressè hoc dicetur de raptus, non designaretur, nisi quod amor esset causa raptus.

Ad secundum dicendum, quod in homine est duplex appetitus, scilicet intellectivus, qui dicitur voluntas, & sensitivus, qui dicitur sensualitas. Est autem proprium homini, ut appetitus inferior subdatur appetitus superiori, & superior moveat inferiorem. Dupliciter ergo homo secundum appetitum per seipsum extra seipsum. Vno modo, quando appetitus intellectivus totaliter in divinis tendit, praetermissis his, in qua inclinat appetitus sensitivus. Ex sic Dionysius dicit in 4. de divin. no. mmo quod Paulus ex virtute divini amoris ecclasiam scientie dicit: Vivo ego, iam non ego; vivit vero in me Christus. Alio modo quando praetermissus appetitus superiori, homo totaliter fertur in ea, que pertinent ad appetitum sensitivum. Quia si istis importantibus, aut continua, a ipsius statim bipalmo raptus, ene raptus illi dicitur. Serapion Vergilius Pazzio, ob multitudines.

EXPOSITIO ARTICVL.

Prima Conclusio. Si raptus consideretur quantum ad id in quo alius raptus, id est, quantum ad terminum raptus, in hoc sensu raptus non potest propter pertinere ad vim appetitivam, quia ut supra articulo praecedens dictum est, raptus est praeter proprium inclinationem ejus, qui raptus, ipse autem motus appetitivæ virtutis, id est, voluntatis, est quedam inclinatio ad bonum appetibile, unde propriè loquendo ex hoc, quod homo appetit aliquid, quamvis extra se fiat, non raptus, sed per se mouetur.

Secunda Conclusio. Si raptus consideretur, quantum ad suam causam, sic potest causari & originari ex parte voluntatis, nam ex hoc ipso, quod appetitus ad aliquid vehementer efficitur, potest contingere, quod ex violentia sive vehementia affectus homo ab omnibus aliis alienetur.

Tertia Conclusio. Raptus habet etiam effectum in appetitiva virtute, hoc est, cum aliquis in his ad quæ raptus, lenit delectationem in ipsa voluntate, cum scilicet in his ad quæ raptus, delectator, quod probat exemplo Apostoli, qui non solem dixit te raptum ad tertium celorum, quod periret ad contemplationem intellectus, sed etiam in paradisum, quod spectat ad effectum voluntatis.

Quarta Conclusio. In soluzione ad primum. Raptus addit aliquid supra ecclasiam; Probatur, quia ecclasis important simpliciter excessum a se ipso, ratione cuiusquis extra suam ordinacionem ponitur, sed raptus super hoc addit violentiam quamdam; quare ecclasis ad vim appetitivam potest pertinere, cum appetitus alienigena tendit in ea, quæ ex ipsius iunct, & secundum hoc D. Dionysius dicit cap. 4. de divinis nominibus, quod divinus amor ecclasiam facit, non finens amatores sui juris esse, sed in ea, quæ amant penitus transformans, quasi dicit: ponens extra se ipsam, & ejus propriam ordinationem.

Quinta Conclusio. in soluzione ad secundum. Duplicit et homo secundum appetitum potest fieri extra se ipsum; uno modo secundum appetitum intellectivum, quando voluntas alicuius in divina fersetur, praetermissis his, in qua inclinat appetitus sensitivus, in quo sensu dixit Dionysius & de divinis nominibus, quod Paulus ex virtute divini amoris ecclasiam facient, dicit: Vivo ego, iam non ego, vivit vero in me Christus. Alio modo quando praetermissus appetitus superiori homo totaliter fertur in ea, quæ pertinet ad appetitum inferiorem, sicut ille, qui porcos pavit, sub leme ipso cecidit.

Sexta Conclusio. Excessus sive ecclasis, quando appetitus inferior praetermissus superiori fertur in sensibili objecta, plus appropinquat ad rationem raptus, quam primus excessus, nempe quando appetitus superior praetermissus inferiori in divina fersetur. Ratio est, quia appetitus superior est magis homini proprius, quare cum fertur in proprium objectum, non dicitur rapi. Dicitur vero rapi tunc, quando ex violentia appetitus inferioris, qui subdidi debet esse superiori, & moveri ab ipso homo abstrahitur a motu appetitus superioris, magis abstrahitur ab eo, quod est sibi proprium.

Septima Conclusio. Quando passio inferioris appetitus est ita vehemens, quod usum rationis totaliter absorberet, ut nec possit ei resistere voluntas, sicut contingit in his, qui propter vehementiam iræ vel amoris instanti, tunc cum fiat violentia pati superiori, magis propriè dicitur raptus, quam cum passionem est ita vehemens, quin ei possit voluntas resistere.

Ottava Conclusio. Utique excessus sive ecclasis tam secundum appetitum intellectivum, quam secundum appetitum inferiorem existens, potest etiam in vi cognoscitiva etiam duplum excessum sive raptum causare. Primus, si mens alienata a tenibus ad intellectum visionem rapiatur. 2. Si raptatur ad aliquam imaginariam visionem, tunc phantasticam appetitionem.

OBSER-

OBSERVATIONES CIRCA HVIVS Articuli Litteram.

Observandum est primum, quod in hoc articulo D. Thomas agit de causa in trinseca rapus; nempe de appetiva virtute, que cum vehementer alicui rei affectatur, ex violentia affectus, hoc est, amoris, sive delectationis, homo a sensibus alienatur, & ad divina rapitur, ut in corpore docet S. Thomas.

Observandum secundum, quod, ut colligitur ex D. Thoma ad 2. Raput est duplex; alter a sensibus, quando sumpsit sensibus mens ad divina elevatur, de quo latè egimus art. precedentem; alter a ratione, quando consopita & absorpta ratione a vehementia passionis anima deprimitur ad imam. In primo raput genere, homo fit extra sensus, in secundo extra rationem. In primo anima patitur violentiam, quantum ad modum cognoscendi, quia naturale est homini in via per sensibilia ad intelligibilium cognitionem ascendere. In secundo reperitur violentia quantum ad terminum motus; quia naturale est homini, ut appetitus inferior subdat superius rationem; quare contra naturam est, ut ratio a vehementia passionis deprimatur, ac ut servata ligata ei obtemperet. Unde haec species raput magis appropinquat ad rationem raput, quia majorem violentiam causat nature quam prima.

Veniam objicies; videtur quod nulla sit differentia inter raputum & ecstasim. Primum, quia in raptu, ut superius diximus, ex parte termini nulla est violentia, quia elevari ad cognitum DEI est homini connaturale, in ecstasi quoque, ut docet D. Thomas in hoc articulo, nulla est violentia ex parte termini, cum voluntas per se moveatur in bonum appetibile, & secundum inclinationem naturaliter feratur in illud, neque ex parte modi tendendi, quia tam voluntas in ecstasi, quam intellectus in raptu uterque ex parte modi patiatur violentiam. De intellectu constat ex dictis, quia nempe violentia infertur menti, cum ad intelligibilita feratur praetermissi sensibus, voluntas quoque cum ex vehementia amoris subitaneo & instantaneo motu feratur in DEUM, violentiarum quoad modum, sicut lapis, ut inquit D. Thomas art. 1. cum velocius quam ejus natura exposcit in centrum projectus; sic voluntas, cuius natura petit pro hoc statu, lenio gradu ferri in DEUM, nempe praemissa meditatione, aut contemplatione, videtur quod si velocius sive instantanea fera tur, sit violentia quoad modum.

Huic objectioni respondet. Primum, etiam ex parte termini esse aliquam differentiam inter raputum & ecstasim; quia, ut in expositione articuli primi dicebamus, homini prout est in via, non est connaturale ut DEUM nisi per sensibilia cognoscatur; voluntati vero connaturale est, & secundum suam inclinationem, ut feratur in bonum. P. aeterea neque ex parte modi tendendi potest esse violentia in voluntate, etiam si velocius tendat in proprium objectum, quia haec velocitas potius perficit voluntatem, quam destruit, quia cum objectum voluntatis sit bonum, quantum major est bonitas, que in objecto representatur, tanto velocius voluntas illud amplectetur. Unde quia in gloria summum bonum proponitur voluntate, id est voluntas majori impetu fetur hac necessaria.

tate circa amorem illius summi boni sibi ostensi.

Dices secundum, quia sicut cognoscere intelligentia, & ad illa inspicienda rapi est contra naturalem modum cognoscendi intellectus nostri, sed tempore est in via, ita etiam videtur esse contra naturalem modum voluntatis prout est corpori conjuncta, ferri in bonum intelligibile a sensibus abducta. Et consummatur, quia quamvis per se voluntati non inferatur vis, inferiri tamen potest per accidens, nempe inferendo illam intellectum; vis autem inferatur intellectui, quando ita ligatur, ut non habeat perfectum judicium de rebus, at tunc intellectus ita ligatur, ut loquens annoveret, quando a sensibus abstrahitur, tunc enim, ut ibi pleniarius docuimus, intellectus non potest habere perfectum judicium, neque voluntas ligata rationis uso potest liberè operari, ergo voluntas inferatur vis, cum ei libertas, quae apta nata est, ei naturaliter inesse auffertur.

Ad hanc objectionem respondeo primum, quod ecstasis praecipue considerata non importat abstractionem a sensibus, ut dicemus inferius, sed tantum dicit ponere extra propriam ordinationem, id est, contra se ipsum fieri per divinum amorem, quod vero ecstasis contingat cum sensu alienatione, hoc evenit ex eo, quod ecstasis aliquando cum raptu sit conjuncta, quod tunc contingit, quando ex vehementia amoris intellectus a sensibus abstrahitur.

Respondet secundum, Quod voluntari connaturale est quod feratur in bonum, abstrahendo a sensibili vel necessario, nam proprium eius naturae est ferri in objectum sibi ab intellectu propinquum, vel liberè cum proponitur cum indifference ex parte intellectus, vel necessario, quando bonitas objecti proponitur, ut necessitas amplianda, ut in gloriam; quare voluntatem necessitatis nullam ei violentiam adferit. Tum quia violentum debet esse ab extrinseco contra internum impatum, sed quando voluntas necessitatis amat, ab intrinseco, & sponte aetere amat, tum etiam quia voluntarium est a principio intrinseco cum cognitione, sive libera, sive necessaria, actus autem quicunque elicitor voluntate est a principio intrinseco cum cognitione, unde etiam si necessitate aliqua voluntas illam eliceret, nullam tamen vim in eo elicendo pateretur.

Tertio etiam dici potest, quod licet voluntas in actibus elicitor non possit vim pati, potest tamen in imperiis respectu aliarum potentiarum; ut egregie docet D. Thomas quest. 6. art. 4. Quatenus non mirum est, si intellectus ita ligatus, ac vim patiatur ex parte modi tendendi in cognitionem veritatum.

Circa eundem articulum, nota ecstasis esse verum amoris effectum, ut aperiatur docet D. Thomas 1. 2. quest. 28. art. 3. Ecstasis autem, ut ibi docet, contingit & secundum vim appetitivam, quam directè amor efficit, & secundum vim apprehensivam, quando homo elevatur ad comprehendenda aliqua extra connaturalem apprehensionem rationis, & sensus, & hanc ecstasim, quam nos cum Divo Thoma articulo hoc secundo raputum appellamus, facit amor dispositivus, in quantum

tom facit meditari de amato intende. Intensa autem meditatio, sive contemplatio unius abstrahit ab aliis; ubi obiter nota, quod illud verbum D. Thomas dispositio nihil aliud denotat, quam quod amor quando est vehementes, causat etiam vehementem cogitationem de te amata, ex qua causatur raptus. Unde D. Thomas in hoc articulo praeclarus docuit raptum quantum ad suam causam posse causati ex parte appetitiva virtutis.

Sed dices, Divus Thomas 1.2. ubi supra ait, ecstasim duplicitate posse coniungere, aliam in vi appetitiva, aliam in apprehensiva, scilicet in intellectu, iugur sentit D. Thomas, quod etiam in vi cognoscitiva sit ecstasis.

Resp. primo, quod ecstasis, quae est in vi appetitiva causatur ex amore, ut super diximus, & ideo quia radicaliter provenit ex amore, ex quo etiam ecstasis propriè nuncupata profluit, tam una, quam altera ecstasis vocatur, licet etiam raptus, ex qua in vi cognoscitiva subjectatur, interdum appellatur, propter rationem violentiae illatae intellectui ex parte modi cognoscendi.

Resp. secundo, quod raptus est duplex, alius qui provenit à luce, & vehementia contemplationis, alius qui provenit ex intentione amoris, siue exultationis, & iste interdum vocatur ecstasis propter causam, à qua causatur scilicet amoris vehementia.

Proponuntur & exponuntur nonnulla pro sequentis disputationis facilitior ac plenior intelligentia.

PRO hujus tractationis facilitior intellectu nonnulla supponenda aique observanda occurunt. Primum quod excellus mentis, raptus & ecstasis generantur sumptu, ut docui D. Thomas de veritate queſt. 13. art. 2. ad 8. Pro eodem in sac. Scripturis, accipiuntur, & significat elevationem quadrangulam ab exterioribus sensibus, quibus naturaliter intendimus ad aliqua, quae sunt super hominem; quando vero hæc nomina speciatim lumuntur, est D. Thomas in hoc art. varia significant, quod ut radicibus exponamus, animadvertisendum ex eodem D. Thomas 1. part. queſt. 16. art. 1. & queſt. 82. art. 3. & 2.2. queſt. 27. art. 4. diversimodè le habete actum cognoscitiva virtutis in ordine ad proprium objectum, ab actu appetitiva virtutis; & ideo enim cognoscitiva virtutis perficit secundum quod cognitum est in cognoscente; appetitiva vero respicit rem secundum se, & licet ad actu appetitiva virtutis requiratur cognitione, hæc tamen non sufficit, ut appetitus actus non tendat in proprium objectum, ut in se est, sed ut in appetente, quomodo cognitione tendit in objectum, ut est per suam speciem in cognoscente, unde verum, quod est objectum intellectus, primo est in intellectu; bonum vero, quod est objectum voluntatis, secundum est in rebus.

Notandum est secundò, perfectum modum connaturalem cognoscendæ animæ rationalis esse non solum, ut ex sensibilibus acquirat cognitionem intelligentium, quia omnis nostra cognitione incipit à sensibus, sed etiam, ut non cognolat aliquid, sive si termo de cognitione in intellectu, sive de imaginaria, quin simul utatur sensibus; sic docet S. Tho. 2. Cor. 12. let. 1. Ubi, inquit, secundum est, quod modus naturæ humanae cognitionis est, ut cognoscatur simul per vim mentalem,

qua est intellectus, & corporalem, quae est sensus, & loquitur de sensu externo. Et inde est, q. id quando homo elevatur ad aliquid cognoscendum sine cooperatione sensuum externorum, non est in suo modo perfecto, & connaturali operandi, sive id fiat naturaliter, ut in dormientibus, quibus contingunt insomnia, sive fiat ex defectu virtutis, ut in phreneticis, & mente capitis, quorum aliqui ita mente capiuntur, ut nonnulla objecta externa se videre potest; ad eum fere modum, quo nonnunquam dormientes loqui, personas alias intueri, & negotia pertractare existimant, sive fiat supernaturaliter DEO elevante animam à suo connaturali modo cognoscendi simul per vim intellectivam, & sensum; raro autem, quæ sit hic naturalis modus cognoscendi animæ non est, quia intellectus pendet à sensibus externis in cognoscendo eo modo quo pendet à sensibus internis, sine quorum cooperatione intellectus non intelligit, juxta illud vulgarium principium: Oportet intelligentemphantasmata phæculari. Sed quia cum perfecto modo naturalis animæ intelligit, debet esse in eo statu, ut liberum judicium exercere valeat, quod impeditur, cum sensus externi cessant à suis operationibus. Intellectus enim ligatus sensibus, & consolitus, sive id naturaliter, sive virtus divina fiat, decipitur, ne scirens discernere inter res & terum similitudines, imagines rectum pro ipsis rebus accipiens, & sic non potest esse integrum judicium intellectus, qui etiam recte judicare non potest, nisi possit converti ad sensibilis sensibus externis percepita, à quibus incipit omnis nostra cognitione; de quo videndum est D. Tho. prima parte, queſt. 84. art. 3. & 2.2. queſt. 173. art. 3. & de veritate queſt. 12. art. 3. ad 2. & 3. Non negamus autem virutem divinam fieri posse, ut si hominis perfectum judicium esset non sic conveniens ad sensibilia extera.

Oblervandum tertio, naturalem modum operandi voluntatis in quantum non potest fieri in incognitum, haud esse, ut dependeat à sensibus exteriis, sed solum ab intellectu, qui non est potentia affixa corpori, sed immaterialis & spiritualis, esse tamen proprium voluntaris, vi amoris esse in te amata, juxta vulgatum proloquium: Amans potius est in te amata, quam in se, & illud D. Dionysius, c. 4. de divinis nominib. Amor est ecstasis faciens; seu Amor amantem extra se ponit.

Advertendum quartò, definitionem traditam raptus à D. Thomas, & superiori allatum sic intelligendam esse, ut nomine abstractionis à sensibilibus, intelligamus sensibilia, quæ sensibus externis percipiuntur, non autem quæ sensibus interioris. Cuius ratio est, quia cum anima non utitur sensibus externis, abstrahitur à suo connaturali modo operandi, ut dictum est; & ab abstractione à sensibilibus sensuum interiorum, eti DEI virtute abstrahi possit, doctrina tamen Angelici Doctoris est, in hac vita omnino non abstrahi, sed semper cum cognitione intellectiva conjunctam esse aliquam operationem sensus alicuius interioris; sic docet 2.2. queſt. 174. art. 2. ad 4. & queſt. 80. art. 1. ad 2. Abstractione ergo sensibilia intelligit sensibilia, quæ sensibus externis percipiuntur.

Quibus præmissis facilè elici potest verum discrimen inter raptum & ecstasim. Raptus potest intellectiva convenienter potest, quantum ad modum proprium cognoscendi, non vero quantum

tum

tum ad terminum cognitio*nis*. Ecclasi*s*is verò solum competit voluntati, & consequentia est magna distinctio inter raptum, & ecclasi*m*, ut sic exp*l*e*p*el è uocet D. Thom*a*, loc*s* citatis, cuius ea ratio est, quia connaturalis modus cognoscendi anima*m* est ut intelligat per intellectum, & simul exteris sensibus natatur, ut dictum est. Cum ergo virtute divina elevatur ad cognoscendum aliquid, ita ut operationibus sensuum non uratur, vim quamdam à DEO pacitur, & sic dicitur raptus: cùm raptus vim quandam ac violentiam significet: Voluntas verò connaturalis modus operandi non sit, nisi ex presupposita intellectus cognitio*n*e, quae semper requiri*re* , cùm nihil volitum, quin prius sit præcognitum.

Ex quo primo patet distinctio inter raptum & ecclasi*m*; nam raptus duntatur potentia*m* cognoscitiva*m* convenient, ecclasi*s*is verò, & potentia*m* intellectiva*m*, & voluntativa*m*; quare bene valet ista consequentia, est raptus, ergo ecclasi*s*; quia cùm per raptum sit quipiam extra*m*, ecclasi*s*is verò significet excessum à se*m*, utique predicta valet illatio*n*, non tamen è contra*m*, est ecclasi*s*, ergo raptus, quia si ecclasi*s* est voluntatis*m*, inde nequit inferri raptus.

Patet secundò, intellectum cùm rapi*re* ad divina ab*m* sensibilium apprehensione vim pati*re* ac rapi*re* à DEO, in quantum virtute divina elicit operationem cognoscitivam, quia cùm sit actio viralis ab intellectu debet procedere, & sic intellectus ad eam elicendam vim confert, quare in ea elicenda vim non patitur, sed solum in quantum virtute divina elevatur, seu abstrahitur à sensibili*m* apprehensione, ad quod vim nullam confert potentia*m* intellectiva*m*.

Quod si aliquando D. Thomas nullum discrimen assignet inter raptum, & ecclasi*m*, loquitur lecondum generali*m* quandam rationem, in quantum ecclasi*s* est excessus à se*m*, & raptus est id, quo aliquis fit extrase*m*, & hoc pacto non distinguuntur. Si verò ecclasi*s* & raptus specialiter su*m*untur, verò distinguntur; quia ecclasi*s* denotat simplicem excessum à se*m*; raptus autem cum vi quadam, seu violentia cause superioris rapientis, & elevantis animam à suo connaturali modo cognoscendi, & hoc pacto in praesenti loquimur de raptu & ecclasi*s*, & sic distinguntur, ut d. sing*l* i solent habitus, & dispositio*m*, quae est prima species qualitat*s*. Sed dices etiam raptus potest competere voluntati*m*, quia potest virtute divina elevari ad aliquid amandum modo vehementiori*m*, quam ipsa requir*re*.

Resp. Disparem esse rationem de intellectu & voluntate. Intellectus enim tendit in objectum proprium ex sensibili*m* apprehensione, & sic quando abstrahitur à sensibili*m* apprehensione, vim patitur, & raptus, non verò in elicenda propria operatione, ut superius dixi: Voluntas verò, quia respicit proprium objectum secundum se, & nullo alio modo tendit in illud, quam ex propria inclinacione, seu operatione, vim pati nullo modo potest, & sic nec raptus nec eadem est ratio de lapide projecto veloci*m* ad centrum, ac voluntate mota à DEO: lapis enim nullam vim confert ad eum velociore*m* motum, voluntas verò vim conferre oportet ad quamcumque operationem elicendam.

Gerson 3. parte Alph. 65. litt. M. hanc differentiam inter raptum & ecclasi*m* constituit; quod ecclasi*s* in sola mente fit, dicitur autem mens illa

superior anima*m* pars, qua spiritus vel intelligentia nominatur, & constat ex affectibus affectivis & cognoscitivis potentia*m*; nam prout includit cognoscitivam, dicitur intelligentia, prout affectivam apex mentis, vel eius scintilla, & utrumque convenienter sub nomine mentis, vel spiritu, tunc igitur ecclasi*s* contingit (codem auctore teste littera V.) quando mens per vim affectivam ita adiatur, ut omnes potentiae inferioris cessent ab affectibus suis, sive nec ratio, nec imaginatio, nec sensus exteriores, imo & quandoque neque potentiae naturales nutritivae & augmentativae possunt exire in suas proprias operationes, appellatur autem hic ecclasi*s* ab omnibus expositionibus Dionysii (ut idem Gerson Alphab. 86. litt. Q.) unio ecclastica, quia unit affectum mentis cum DEO; & similiter mystica Theologia, mentis excessus, anagogia ad diuinum, divisa anima & spiritu, introducio in diuinam caliginem, exemplo Moylis, vel in Sanda Sanctorum cum nube omnia tegent, electio Aaron, amor vehemens, nox illuminativa tenetarum, mors Rachaelis, id est, rationis in partu Benjamini, de quibus latius, & specialius dicemus.

Raptus verò est minoris efficac*i* in suspendingo, vel impediendo actum inferiorum potentiarum, & quādū contingat in potestate superiorum respectu inferiorum: Ecclasi*s* verò in sola mente fit in superiori parte anima, tam in cognoscitiva, quam in affectiva conditumque contra raptum, & annoveratur tanquam una principali*m* species. Ita Gerson ubi supra.

Cujus quidem intentione in hoc, quod ecclasi*s* raptui p*rae*fa*ct*a, & in genere contemplationis perfectiores esse dicuntur. Et si non placet, tum quia est contra mentem D. Thom*a*, qui raptum supra ecclasi*s* in genere contemplationis aliquid addere center, tum quia Gerson ecclasi*s* proximione fru*ti*ta*m*, & arcana accip*re*, cùm laitor fit significatio ecclasi*s*, sumuntur enim, ut infra docebimus, pro quolibet amoris vehementis affectu, quare in ecclasi*s* multi nobis addocentur gradus.

Hic igitur constitutus, inter raptum & ecclasi*m* veram differentiam ex mente D. Thom*a*, oportet assignare, quae est, quod raptus resideret in potentia cognoscitiva*m*, quae verò vim patitur in sua cognitione, non quidem quantum ad terminum cognitionis; naturale enim est homini, ut ad divina tendat, cùm si factus ad DEI imaginem, sed ratiū quoad proprium modum cognoscendi, quia connaturalis est illi, ut per sensibilia ad invisibilium, & diuinorum cognitionem ascendi, quare vim patitur cùm à sensibus alienatus ad superna elevatur. Ecclasi*s* verò competit voluntati*m*, & propriè est ille mentis excessus, que mens suavit et amoris via tracta intra se colligitur, & ab usu sensuum abducitur, in quo voluntas nullam violentiam patitur, quia rendit in DEUM per connaturali*m* sensibili*m* cooperandi. Naturalis enim modus operandi voluntatis non est ut per cognitionem sensibili*m* in invisibilia feratur, quare in sua operatione non penderet à sensibilia etiam internis, sed solùm ab intellectu, quare proprium voluntatis est vi amoris feri*re* in rem amatam, juxta illud D. Dionysii cap. 4. de divini nominibus. Est autem divinus amor ecclasi*s* faciens, hoc est, amor amantem extra*m* ponit.

Ex quo patet distinctio inter raptum & ecclasi*m*; nam raptus dumtaxat potentia*m* cognoscitiva*m* convenienter: Ecclasi*s* verò potentia*m* cognoscitiva*m*, & appetitiva*m*, quare recte infertur, est raptus, ergo

Autor ut
tionem
importat
duplex
unio.

Exponi-
tur hac
duplex
unio.

ecstasis, quia cum per raptum sit quispiam extra se, per ecstasim vero etiam extra se ipsum feratur, recte infertur ex raptu ecstasis, non tamen a contrario, est ecstasis ergo raptus, quia in ecstasi nulla ratione contingit violentia, quae propriè est raptus, quæ voluntate nequit inferri. Et sic distinguuntur raptus & ecstasis, non aliter ac distin-

guuntur habitus, & dispositio, quæ sunt primæ species qualitatibus, si sumuntur specialiter, ut dispositio est facile mobilis à objecto, habitus vero difficile mobilis, quamvis si communiter de habitu, & dispositione loquamur, non distinguantur, quia omnis habitus est dispositio, non tamen illa dispositio, est habitus.

Inter raptum & ecstasim alia possunt differentia assignari, nam ecstasis ab amore dimanat, raptus vero à luce sive cognitione, omnis autem felicitas in cognitione & amore DEI sita est, quare divina ordinatione constitutum est, ut homines, qui in hac mortali vita miseriis circumdati, sensibus oppressi, sollicitudinibus obruti, & ob id in suis operationibus maximè, quæ in DEUM tendunt, rudes & imbecilles ferè semper inveniantur, aliquando divina protegente virtute ad heroicis amoris actus, & ad ultimum contemplationem à sensibus alienati, & liberi à rerum hu-

manarum pondere proveherentur, ut sic possint perficere amare, & effectu quoque divina intelligere, atque percipere.

Hanc igitur inter ecstasim, quæ ab amore procedit, & raptum, qui ad cognitionem ordinatur, distinguitur attigit B. Bonaventura, variis in locis, de mysticæ theologia circa finem, & de septem interiorib[us] eternitatis, iuxta 1. & denum de septem donis spiritus sancti his verbis: Media autem, seuationes, quibus anima DEO uniti potest, duplices sunt, ambae per DEI gratiam. Prior ramen intellectu perficitur, atque inde dicitur unio intellectualis, quam ignati, & qui imperiti sunt nobilissimam existimant, quæ generatur ad hunc modum, ex attensa enim & diuina consideratione deo, & rebus divinis relinquetur in anima habitus quidam, quoniam dante DEO consequitur illuminatio, quasi radius ex sole profusus, quo mens quodammodo extra se posita ad divorum atollit contemplationem. Altera praestantior multo, nam haec illam faciliter & pulchritudine multum superat, neque seita difficultem amantibus praebet, & haec est unitiva sapientia ad unionem DEI pertinens desiderio amoris, atque inde unio amoris dicitur. Hac D. Bonaventura.

DISPUTATIO TERTIA.

De Ecstasi, sive mentis excessu.

Amor unionem importat duplex.

Exponitur hac duplex unio.

C[on]statis à divino amore causatispe in præcedentibus diximus; cùm autem amor duplēcē unionem importet amantis ad amatum: Alteram secundūm affectum, quæ nihil aliud est, quam quædam complacentia in re amata in quantum amans se habet ad amatum ut ad seipsum.

Hanc autem unionem facit amor formaliter, quia ipse amor, ut eruditus docet D. Thomas 1. 2. quæst. 28. art. 1. est talis unio vel nexus. Altera quidem unio est realis, nempe cùm amatus essentialiter adest amanti, quam quidem unionem amor facit effectivè, quia movet ad desiderandam & querendam præsentiam amati, quasi rei sibi convenientis & ad se pertinentis.

Hanc duplēcē unionem tam per affectum quam per effectum præclare attigit Augustinus lib. 8. de Trinitate cap. 10. cùm dixit amorem esse veluti juncturam quandam, quæ amantem cum re amata copulat, vel copulare appetit; amantem scilicet & quod amat: quod enim dicit copulat, ad unionem affectus refertur, si ne qua non est amor; quod vero addit copulari appetit, refertur ad unionem realēm.

Hæc igitur duplex unio, qua tam per affectum quam per effectum anima DEO coniungitur, divinam ecstasim in puris animabus efficiere solet, ut egregie tradit D. Dionysius 4. de divinis nominibus. E[st] inquit, mentis secundum ecstasimque faciens, amor divinus; amatores, sui juris esse, non sinens, sed in ea, quæ amant penitus transformans. Hæc Dionysius. Multum autem interest, inter divinam ecstasim ab amoris affectu præcise, & eam, quæ non solum ad affectum, verum etiam ad realem amoris effectum sive unionem consequitur; ut inferius plenius trademus, tam de prima, quam secunda ecstasis specie in sequentibus dicturi.

Quid sit ecstasis.

Ecstasis menis excessum significat, quæ sit vel pavore, vel aliqua revelatione; & in Psalm. 113. loquens de excessu mentis D. Petri Act. 10. Ilo igitur, inquit, orante, facta est illimenti alienatio, quam Græci ecstasim dicunt, id est, averla est mens ejus à consuetudine corporali ad visum quandam contemplandam. Ita Augustinus, qui etiam in Psalm. 115. in illa verba: *Ego dixi in excessu meo, omnis hominem dax: ubi ecstasim uno modo pro pavore sum, alio modo cum mens non pavore alienatur, sed aliqua inspiratione divina.*

Hoc nomen *ecstasis*, sive *mentis excessus*. Philosophie teste in lib. de legitima divinarum rerum hereditate, varias habet in Scriptura facia acceptiones. Primo significat delirium, sive insaniam, quæ nescitur vel ex nimbia ira seu cholera, vel alio modo, qui latine vocatur *sutor mentis*. In hoc sensu ponitur inter maledictiones Deuteronomij cap. 28. Secundum sumitur pro repentinno pavore, sive *stupore*, quem solet causare magnus aliquis ad inopinatus aut repentinus pavor, qualiter expertus scribitur allata venatione Esa. Genes. 27. *Exparit, inquit, Isaæ stupore rebementi.* Sunt etiæ alii, quod in Scriptura legitur Genes. 45. de Jacob audiente vivere Joseph in Ægypto, acque ibi: *dominate, ubi dicitur, quasi de gravi somno exigitans.* Tertio accipitur pro contemplacione, quæ consistit in tranquillitate animi, cum quis fe, iatus a sensibus in placida & dulci contemplatione quiescit; qualiter accidit primo parenti, cum ei DEUS immisit soporem Genes. 2. *Immisit Dominus DEUS in Adam soporem.* Ut enim somnia mentis est sensuum vacatio & otium. Quartodecem um accipitur pro mente divino afflato. & spiritu correpta, quales fuerunt Prophetatum spiritus, ad divina elevati, in quo quidem sensu convenit Abraham, de quo Genes. 15. dicitur *soporem irruisse super eum.*

Secundum nota, ecstasim solum importare ex natura sua excessum a seipso, secundum quem alii quis extra suam ordinatem ponunt, id est, cum aliquis per amorem vel divinum vel sensualem sit extra seipsum, id est, fetur in rem amatam: amans enim magis est ubi amat, quam ubi animat, in quo sensu dixit D. Dionysius, quod divinus amor facit ecstasim, transformans amatorem in rem amatam.

Præterea adverte, quod ecstasis in sua essentia ratione non importat alienationem a sensibus, sed postea de sua ratione intrinseca est, ut nuper diximus, facere appetitum hominis a seipso exire, & terrini rem amare, ac in eam transformari. Quid autem ecstasis frequenter & regulatiter cum abductione a sensibus contingat, hoc præcisè non provenit ex intrinseca ratione ecstasis, nam hæc optimè salvatur sine rapto, ut optimè D. Dionysius cap. 4. de divinis nominibus ait, quod Paulus ex virtute divinitatis ecstasim faciente dicebat: *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus;* sed oritur ex vi rapto, quem vehemens amoris ecstasim patientibus causare solet; unde ecstasis præcisè sumpta, non importat a sensibus abstractionem, quamvis regulatiter sumatur pro ecstasi a sensibus abstractionem importante. Quæ-

re ecstasi accidit, quod fiat cum alienatione a sensibus, hanc doctrinam dilucidè confimat D. Thomas de veritate quest. 13. art. 2. ad 9. ubi inquit. Ecstasis significat elevationem quandam ab exterioribus sensibilibus, quibus naturaliter intendimus ad aliqua, quæ sunt supra hominem. Hac autem abstractio ecstasica dicitur contingere potest.

Primo, quando ista abstractio ab exterioribus, quantum ad intentionem tantum, ut scilicet cum sensibus exterioribus sensibilibus & rebus utitur, manens in suis sensibus, at tota sua intentione divinis insipientis & diligendis vacat. Et sic in excessu mente, sive in ecstasi, est quilibet divinorum contemplator, & amator. In quo sensu dixit Dionysius cap. 4. de divinis nominibus: *Est autem ecstasis faciens divinam amorem.* E. Gregorius in moralibus de contemplatione loquens dicit: *Qui ad interiora intelligenda raptur, a rebus visibilibus oculos claudit.*

Alio modo coningit ecstasis, sive raptus magis propriæ & secundum ulrum communem, cum aliquis etiam actu ac usu sensuum & sensibilium rerum abstrahitur ad aliquam supernaturaliter videnda, videtur autem supernaturaliter prater sensum & intellectum & imaginationem, sicut questione de Prophetia dictum est. Et ideo dupl. cem. & raptum distinguuntur Augustinus 12. super Genes. ad litteram. Vnum, quo mens raptur a sensibus ad imaginariam visionem, & sic accidit in Petro & Iohanne Evangelista in Apocalypsi, ut Augustinus dicit. Alium quo mens, aperte a sensu & imaginatione simul ad intellectualem visionem: & hoc quidem dupliciter, uno modo secundum in quod intellectus intelligit DEVM per alias intelligentias immisiones, quod est proprie Angelorum, & sic fuit ecstasis Ada, secundatur Genes. secundo in Glossa: quod ecstasie intelligitur ad hoc immissa, ut mens Ada pariceps Angelicæ Caria, & intrans in Sanctuarum DEI novissima intelligeret. Alio modo secundum quod intellectus videt DEVUM per essentiam, & ad hoc sicut raptus Paulus, ut dictum est. Hac dicitur D. Thom.

Este ergo ecstasis elevatio mentis in DEVUM, quæ mens suaviter a divino amore excitata a sensibus abducta extra se colligitur. Cum enim anima limitata virtutis & capacitatis sit, quanto efficacius & vehementius uni suarum operationum attendit, tanto minus alii intendit; unde quando vehemens agenti & illuminante illam DEO, divinis rebus insipientis & diligendis incumbit, tunc per necessariam sequelam ab exterioribus sensibus alienatur, ita ut nec prætentia videat, nec vel balquerium audiat; immo neque ferrum aut ignem corpori suo ad mortum percipiat, & demum ut superius de raptu annotavimus, omnem usum sensuum derelinquit: & tunc vere dicitur quis ecstasim divinam pati. Sunt ergo in ecstasi duo; alterum est vehemens applicatio interior, quæ ex ardentissimo amore aut terum divinarum saevissima delectatione caufari solet, ut infra plenius trademus. Alterum est abstractio, sive ab omni usu sensuum exterior alienatio, quæ quidem abductione a sensibus, ex illa priori ac vehemens applicatio, quasi connaturaliter manat, quia videbet attentio nostra animæ limitata intentione, non potest hominum intendere divinis, & ulrum sensuum retinere, anima enim tunc via amoris, amoris jucunditatis suavissime ad interiora colligitur, & quasi divinis immergitur, ut plenius infra dicemus, quare meritò tunc dicitur, anima a-

Cant. 8. scenderet divitias affluens, immixta super dilectum suum, quia non proprius industris, sed virtus divina ad alitudinem cognitionis & ardentissimi amoris sub' evatur, ac in divinam dulcedinem vitali somno absorbetur. Si quidem tunc perfectè dormit, & alto somno quieticit, imo & omnibus rebus hujus

Quomodo vita mortua est, ut egregie Bernardus serm. 52. in dicatur **Canica** scripti; Revere enim dormitio est, quem tamen sensum non sopiat, sed abducatur. Est & mors & mors. (quod dixerim) quoniam Apostolus quosdam in carne adhuc viventes commendando, sic loqui-

Coloss. 3. Mortui es, & vita vestra abscondita est cum Christo in DEO. Proinde & ego non absudere spon- fice exaltare vocaverem mortem, quem ramen non vi-

Psalm. 123. ta, sed vita etipiat laqueos, ut possit dicere: **Anima nostra**, sicut passer erexit de laqueo venantium. Inter medios namque laqueos in hac vita inciduntur, qui ubique toutes non timentur, quoties fan-

Proverb. 1. da aliqua & vehementi cogitatione anima à se metipla abripitur, si tamen eouque mente fecerat, & avoleretur & hunc communem transcedat uatum & confuetudinem cogitandi. Etenim frustra

An & jacitur rete ante oculos pernatorum. Quid enim **quomodo** fundata lux nostra, ubi nec vita lenitus. Excede-

differat ecstasis & excessus. Differat autem ecstasis ab excessu, quia quamvis D. Thom. de veritate ubi supra affirmaverit ecstasim, excessum & raptum in scripturis pro eo dem sumi, tamen si strictè de his loquamur, ali-

quo modo differunt; nam excessus vox latina est, **Plat. I. 5.** Ego dixi in excessu meo, &c. Et quidam vocem excessus interpretantur fugam, discessum, vel stuporem, pavorem, & perturbationem mentis, ob imminente pericula persecutionis contra David. Apud L. cam verò cap. 9. Moyzes & Elias in transfiguratione Domini, loquebantur de excessu, quem completeretur in Ierusalem. Ubi nomine excessus, secundum communem expositionem deno-

Hec D. Thom. tatum in Iesu, quod nomen eius pater, in Sanctorum Dei modo secundum pri-

miti efficiat, & aliud. Hoc D. Thom.

mento in DEI, quod re excitat a sensu di-

am ex tua anima lenitus, quanto efficacius & in-

terrationum atrocius quando re velut illam DEO, divinitate incumbit, utne exerioribus sensibus, & tanta videtur, nec verba, neque ferunt ut igne- recipiat, & deinceps ubi natus, omnem suum fa-

ctus & verè dicitur qui eccl. duo: de-

ratio interior, que ex um divinarum lumen- poter, ut infra pleniora, & cito pleniora, & rapi-

cio, sive ab omni- tate, quia quidem abducatur, & vehementi applicatio-

panar, quia videlicet ut a intentione, non po-

divinis, & utiam sit tunc vis mortis, & simile ad interiora col-

legiatur, ut pleniora, & tunc dicitur, anima-

Sopor nil aliud esse videtur, quam somnus in- **Sopor** tenus, cum enim quis jam caput dormire, tunc **quid sit** illum sopitum dicimus. Somnus vero, iuxta Phi- & in quo losophum, nihil aliud est quam quies virtutum a- differt a nimalium, cum intentione naturalium sit autem somno talis quies per quandam ligationem secundem virtutum animalium, quare cum aliquis jam ex- pit dormire, sopiticum somno vocamus, ut expref. est Iohann. 1. cap. Jones primo dicitur: Sons descendit ad interiora navis, & dormiebat sopore gravi, & accessit ei eum gubernator, & dicit ei: quid tu sopore deprimeris.

Cum autem somnus aliquando sit naturalis, a natura ipsa proveniens, aliquando vero superna- **Sommus** turaliter causatur a DEO, ut pater in somno Ja- & **sopor** cob, de quo Genes. 28. dicitur: Videlicet Jacob scalam duplex (nempe in somno) cuius summitas celum tan- datur, a- gebat. Hinc etiam sit, quod sopor aliquando sit **latus na-** naturalis, ut super diximus, aliquando sit super- **naturalis,** & divinus, & tunc gravior esse solet, so- **alitus my-** por a DEO immixtus qui tam fortis esse solet, **sticus, five** quod evigilare homo non possit, etiam si ei mors **Superna-** inferreatur.

Different autem hi duo sopores, quia in sopore naturali ex levibus causis homo evigilat, in sopore vero a DEO immixtis nemo est qui excitari possit, quousque DEUS soporem abstulerit. Simili lopeore tenebantur castra Saulis dormientis, cum David tolit hastam & scyphum aquæ, quæ erant ad caput Saul, & non erat quisquam, qui in toto exercitu vigilaret, sed portus omnes dormiebant, quia sopor Dominus irruperat super eos: nec quidem tunc potuerunt evigilare, etiam si in castris esset clangor buccinarum, & strepitus bellorum. Unde sopore immixtis a DEO in Adam ita fuit gravis, ut minimè ex ablatione costæ dolorem sentire. In isto vero supernaturali sopore contingere solet, si cut in somno a DEO immixtis aliqua revelatio supernaturalis, ut in Adamo contigisse Genes. 2. omnes patres ibi faciuntur.

Ecclesiastes velò, ut precedentem cap. ex D. Augustino anno 391. anno 391. nihil aliud est, quam mens a DEO elevari ad amorem sive cognitionem co- **Tres in** hominem, pro quo adverte: quod cum in nobis sit **fuit vi-** letest, intelligit de excessu divinis contemplationis, qua per nos divinitus raptus extra **res, seu** vegetale, & ratiocinari: est etiam consequenter in nobis trinus virtutum ordo, sunt etiam in nobis vites vegetales, quarum operatio est **potentia** & ratione- vegetare & nutritre; sunt vites sive virtutes ani- malium, quarum propria operatio est sensitio; quae quidem dispensata est per omnes sensus: Ac demum sunt vites rationales, quarum operatio propria est ratiocinari, & discurrere; natura autem communiter ligat vites rationales, & animales ad quietem capessendam, ut accidit in hominibus in somno, sive in sopore naturali, in quo vites vegetative soluta manent, ligatis animalibus & rationalibus; DEUS vero aliquando ligat vites naturales & animales virtutes, solutis rationalibus, ut intellectus aut voluntas elevatur ad capessendam superum, eo quod totus vigor animæ collectus est, ad partem animæ superiorum, ut sapientia in superiore annos 391. **et rationes.**

His præmissis sit prima assertio: **Sopor** vero & propriè distinguuntur ab ecstasi, tenent Abulensis in Genes. quæst. 403. Pereira lib. 4. in illa verba: Im- **Sopor ab** ecstasi di- misit Dominus soporem in Adam. Primum probatur, **ecstasi di-** sanguine, **N. 2.** quia

C A P V T II.

Quomodo ecstasis differat a sopore.

Difficultas in eo sita est, quid sopor mysticus sit, & in quo ab ecstasi differat?

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

*in aliis qui
bus cum
illa con-
veniat, in
aliis ta-
men dif-
fert.*

quia omnes Interpretes communiter soporem somnum interpretantur, quare ea est communis Doctorum sententia, ex latere dormientis Adformatam fuisse Evam. Ecstasis vero propriè somnum non significat. Secundò, quia ecstasis & sopor contrario modo contingunt; quamvis in aliquibus convenient; & convenient enim in eo, quod in utroque omnibus vires sensitivæ, quas animales vocamus, & simul appetitiva quiete sunt, id est, ligantur. In ecstasi enim positi nihil vident, neque audiri, sicut & illi, qui sopiunt somno. Differunt ve. o primò, quia in somno naturali ligantur vires rationales, quemadmodum & animales. In ecstasi vero soluta manent vires rationales, imo potius illæ levantur, tam intellectus quam voluntas, ille ut ad plura supra se intelligentia eveniat: hoc verò, ut amore vehementer in ecstasi fertur. Et propter hoc solemus dicere aliquem pati ecstasim sive raptum, quoniam anima tunc à corporis sensibus abstracta fertur, ad divina a r a c a n a p e c i p e n d a. Secundò differunt, quod in somno intenduntur vires naturales sive vegetativæ in operatione sua, quare somnus est intentus à natura, tanquam instrumentum aptum ad perfriciendas operationes naturales, quæ ad corporis conservacionem ordinantur; in ecstasi autem debilitantur potius naturales vires quam confortantur; qui tunc anima, quæ nostrarum operationum est primum solutus rationalibus viribus ac celestibus & divinis operationibus vehementer intentione, totam suam intentionem ad illas dirigit, ex quo sit, ut debiliatur ac remittantur ipsæ vires naturales. Differunt tertio, quoniam per soporem sive somnum naturalem ligantur sensus & impediantur functiones mentis, & solutiones sunt ac vegetiores animæ vegetantis operationes; at vero in ecstasi sensum actiones ac vegetantis animæ valde impediuntur, mentis vero functiones maxime intenduntur, vigentesque & abstrahuntur à corpore & sensibus, quemadmodum accidit B. Paulo & Prophetis ad divina rapi.

*Quomodo
& quan-
do sopor
& somnus
mysticus
posse
appellari
ecstasis.*

Gen. 2.

Affertio secunda. Sopor, in quo DEUS mysteria aliqua soleat revelare, idemque est, quod verus somnus, in quo DEUS ligatis sensibus, mente tamen soluta & divinitus illustrata, res coelestes hominibus ostendit, potest appellari ecstasis sive raptus. Proba ut primum ex illis verbis Genes. 2. immisit Dominus soporem in Adam, cuncte obdormiret, &c. Quem quidem soporem sive somnum non naturalem & à naturalibus causis prolectum appellat Abulensis in 13. cap. Genes. quæst. 403. & Benedict. Peccarius Tom. 1. in Genes. lib. 4. Sed supernaturalem atque etiam talem, ut in colligatis sensibus (nihilominus mens soluta & divinitus illustrata) & res, quæ tunc tempore gerebantur, cerneretur, & que in eius latabant mysteria intelligeret. Tum quia experga factus Adam propheticō spiritu repletus, dixit: Hoc nunc os ex oīib⁹ meis, & caro de carne mea. Et per consequens ecstasis in sopore illo habuit, quia fuit ibi alienatio à sensibus, cum in tali sopore solam DEUS ab Adam tulisset, siue eo quod ipse hoc sentiret, aut dolorem tunc patere ut.

Num. 12.

Ei confimatur, quia soleat DEUS aliqua hominibus revelare in somno naturaliter accidente, quod frequenter contingere solebat Propheta vetoris Testamenti, iuxta illud Numerorum 12. Si fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnum loquar ad illum. Nec soiū Propheta, sed & aīis hominibus, idem evenire sole-

ba. Job. 33. Per somnum in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina. Ille somnus qualis qualis ille sit, dicitur somnus propheticus, parumque differt ab ecstasi.

Advertas tamen oportet circa soporem Adæ, quod quidam tenent, illum naturalem somnum fuisse, & non qualemcunque, sed valde gravem, & profundum: quidam vero asseverant fuisse ecstasim, & quidam non qualemcunque, sed talē, ut in illa non modò soluta & libera esset mens ejus, ad naturalem usum rationis animique agitacionem, sed etiam divinitus ita illustrata, ut propheticō spiritu repleretur, ita ut propheticum esset, & mysteriosum id quod à tali ecstasi solitus protulit per sequentia verba: Hoc nunc os ex oīib⁹ meis, & caro de carne mea. Verumtamen, qui tenent soporem illum fuisse somnum, tenent per consequens minimè fuisse ecstasim, & qui tenent ecstasim fuisse, ex consequenti somnum fuisse negant.

C A P V T III.

Variae ecstasis species, sive modi.

*C*um in homine, ut egregie philosophatur D. Thomas in hoc art. 2. in solut. ad 2. sit duplex appetitus, alter intellectivus, qui dicitur voluntas, alter sensitivus, qui communiter sensitualis vocatur, secundum utrumque appetitum inventi potest in homine duplex ecstasis species. Prima, quando appetitus intellectivus totaliter in divina ardorissimi amoris fertur, prætermisso bu, in quo inclinat appetitus sensitivus, in quo sensu D. Dionysius in 4. cap. de divinis nominibus ait, quod Paulus ex virtute divini amoris ecstasim faciente clame: Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus. Altera species, quando prætermisso appetitu intellectivo, homo omnimode fertur in ea, qua pertinent ad appetitum sensitivum, & tunc iste excessus, vel ecstasis plus appropinquat ad rationem raptus, quam primum, quia scilicet appetitus superior est magis homini proprius. Vide quando homo ex violentia appetitus inferioris abstrahitur à motu appetitus superioris, magis abstrahitur ab eo, quod est sibi proprium, maxime quando ita vehementer est passio, quod usum rationis totaliter tollat, sicut contingit in his qui proper vehementiam ita, vel amoris insaniunt, Hæc ex D. Thom. ubi supra.

Deinde ecstasis alia est, que simili causa raptum in intellectu, ut docet idem D. Thom. in dicto articulo 2. Ex hoc enim ipso, ait, quod appetitus ad aliquid vehementer affectus, potest contingere, quod ex violentia affectus homo ab omnibus alienetur. Ecstasis alia est, que sine raptu contingit, cum ex vehementia amoris, aut delectationis potentia etiam superiores abolerentur.

Rufus ecstasis alia est, qua aliquis propria intentione vi divini amoris attractus paulatim extra se fit. Alia qua quis subito ad divina elevatur. De hac duplice ecstasis specie optimè Dionysius Cato, in commentariis. D. Dionysii Areopagite cap. 9. disseruit, dicens: Potro veri fideles, heroicæ & perfecti longè sublimius mysticam Theologiam sociantur, expertiuntur, venantur per supernaturalia charismata Spiritus sancti; quod & dupliciter accidere solet. Primo per eorum preparationem, cooperationem & conatum. ad hoc dando seip-

tos

so ad abstractionem à cunctis creatis, & ad fervidam unionem cum DEO per recollectionem mentis sive ad initia & per affectus omissimam divisioni in invocationem auxili, ac considerando inflammativa divini amoris. 2. It is stud modo mirabiliter & eminentiori, quamvis forsan non magis meritior, semper videlicet, dum fervens amor absque conamine proprio preparationeque prævia repente prævenitur, præstringitur, inflatur, & per se tollitur, contemplationisque luce exuberanter perfunditur, præoccupatur, & vincitur, ut etiam vel resiliere nequeat, neque evadere possit supergratiosissimi spirituum amplexum sponsi, à quo in regione luminis infiniti transfertur, in quo vœ idem sunt regio & habitator.

Item alia dua. Præterea quæcumque ecclasis alia in qua solvuntur potentiae cognoscitiva, ut felicissimum statum, quo fruuntur, verè agnoscent; alia in qua omnes potentiae absunt, sive suis objectis secundum ea, quæ in superioribus annos avimus.

Tres ecclasis causa proponuntur & exponuntur. Quinque ecclasis alia ex amore, alia ex delicto, alia ex admiratione, alia quandoque causati leti, ut eruditæ annotavit Richardus lib. 5. de contemplat. qui laudissim. cap. 5. sive ad 14. de hac re præclaram tractationem eruditæ, ut solet, instituit. Nos vero breviari confidentes, ipso Richardo ducere à tribus fontibus sive diversis principiis diversas ecclasis species dimanare censemus.

Legend. Tribus igitur de causis animam in mentis alienationem abducti Richardus docebat, aut præmagistrinudine devotionis, aut præmagnitudine admirationis, aut præmilititudine exultationis. Primum horum autem affectum, secundum illuminat intellectum, tertium utrumque configuitur.

O. itur ergo ecclasis ex magna devotione, sive castelli animæ & divini amoris igne succendit, ut ad ceras milititudinem liget, & quasi à proprio statu dimota, & instar fumi attenuata ad superna descendat, cui devotioni & amori aliquando magnitudo lucis adjungitur, aliquando solus affectionis effectus alienationem operatur.

O. itur deinde ex ingenio admiratione, quando anima divino lumine iradiata, & summa pulchritudinis perfectionisque divine cognitione suspensta, tam vehementer stupore concutitur, ut in similitudinem fulguris coruscans transensis sensibus in somma elevetur. Et hæc quidem admirationis ac perfecta cognitio, interdum animam non prævenit advenit, interdum in eam affectum amoris, vel profunda meditationi incumbet, irruunt in eum à lumine incipientis in ardendum fervorem definit. Tunc etiam homo ab exterioribus sensibus alienatus, vel sensibus interioribus attutus, (cum scilicet imaginatio contemplationi intellectus cooperatur) velut iam à sensibus interioribus aliquando abstractus, fine ullius forsan phantasmatum in visione, ut libro de contemplatione latius per trahatur, DEUM inuestitor, & amore vobis anima, quia hanc cognitionem sequitur, ardentissime diligit.

Oritur tandem ecclasis sive rapax ex ineffabili exultatione, quando anima & cernit suavitatis abundantiam potata, imo & plenè inebria a, q. id sit, & quid fieri penitus obliviscitur, & in alienationis excessum latente nimietate transferit. Hæc autem jucunditas sive modum læta, & hec exultatio nostra super omnem sensum nostrum jucunda, aut magnam devotionem, aut magnam admirationem sive ponit, quia si anima sumnum

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

illud bonum, quod impensè desiderabat, aut affectu, ut intellectu non possidetur, nequaquam ineffabiliter exultaret, nec sensuum usum præ admittit deponere.

Sexto demum cum amor etiam ardentissimus Alia aliquando solum in affectu perficitur, aliquando subtiliter vero non solum in affectu, sed in effectu, hoc est, ecclasis in reali unioni cum ipso DEO contingit; ex u. species troque amoris nexus divina ecclasis cauatur solet. *Signum* Multum autem interest, inter has duas ecclasis tur & specie: nam in unione affectiva tantum per amorem, etiam anima per ardentissimum & fructu-

rem,

declaratur.

vum amorem DEO inhaeret, & in ipsum deliciissime transformetur, non tamen DEO immediatè arcano vinculo unitur, nec ejus ampliæ deosculacionem, sive Deificam præsentiam percipit. Expertus ut aliquando miram dolcedinis suavitatem, ardentissimum amorem ac DEI solitudinem, sive ut clarius loquar, radios divini solis in essentia animæ commotantis quasi præfentit: ipsum tamen uberrimum fontem non attingit; ideoque optat adhuc DEUM præsentem sentire, ac in eis brachiis requiescere, quæ alioquin unionis, sive amoris unitivit, & præclarior gradus ille dicitur, cum DEUS mentis ejus al. sifam unionem anhelant, ut se immidiatae communicat, infundit, illabitur, ac manifestat, eamque ad se rapit, deosculatur, amplectitur, ac se inuenit, gaudet, ac fruendum liberaliter exhibet, ut ubertius disputatione sequenti exponamus. Quare cum haec enio per amorem cum DEO sit omnium felicissima alia que nobilior, ecclasis ab hac deifica unione procedens, erit aliis præclarior & nobilior.

C A P V T . IV.

Causa divinam extasi facientes, & primo de magnitudine amoris.

*T*ribus autem de causis, ut tradit Richardus Mentis Victorinus lib. 5. de contemplat. cap. 5. in mensura alienatione abducimus. Nam modo præmagnitudine excessus exultationis, modo præmilititudine admirationis, modo vero præmilititudine exultationis fit, ut semper mens omnino non capiat, & supra semetipsam elevata in alienationem transeat. Magnitudo devotionis mens humana supra semetipsam ele-

vatur, quando tanto celeste desiderio igne succeditur, ut amoris intimi flama ultra humanum modum excrecat, que animam humanam ad ceras finalitatem ligat, à pristino statu penitus resolvat, &

ad instar fumi attenuatam in superna elevet, & ad summa emitat.

Magnitudo admirationis anima humana supra semetipsam dicitur, quando divino lumine iradiata & in summa pulchritudinis admiratione suspensa, tam vehementer stupore concutitur, ut à suo statu funditus excutatur, & in modum fulguris coruscans, quando profundius per dispetum sui in visu pulchritudinis reficitur, in ima dejectur, tandem sublimius, tandem celarius per summorum desideriorum reverberata & super semetipsam raptu in sublima elevatur.

Magnitudo jucunditatis & exultationis mens hominis à seipso alienatur, quando intima illa interna suavitatis abundantia potata, ino plene inebriata, quid sit, quid fuerit, peccatum oblitificatur, & in alienationis excessum, tripudij sui nimietate traducitur, & in supermundanum quendam efficiunt, sub quodam mirabile felicitate statu raptim transformatur. *ca-*

Ob mag-

nitudine

admira-

tions

quales.

Excessus

ob mag-

nitudine

incundi-

tatus.

422 DISPVT. III. DE ECSTASI, EIVSQVE CAVSIS,

Richardus, cuius vestigiis inhaerendo breviter ex ipsius doctrina aliqua pro his tribus exceedendi modis adducemus.

Primus itaque mentis excessus fit ex desiderio, anxietate & magnitudine devotionis, quae merito fumo comparatur; fumus enim semper surgit ab igne. Quare cum amor spiritualis ignis sit, recte illa mentis in superna elevatio, quae ex fervore dilectionis oritur, fumo assimilatur: tunc ergo anima & fumus in superna ascendit, quando dilectio ne ferventu suum eam desiderium super semetipsum rapit.

Amor spiritu alis ignis.

Pulchra similitudine id declaratur.

Sollet autem hujusmodi mentis excessus modo coniungere ex sola desiderii ferventi exstutione, modo vero tam ex hujusmodi extutione amorosa, quam ex adjuncta sibi divina revelatione. Sicut enim ignis corporeus in vasis quamvis modicoli liquore perfusus, primò quidem incipit liquorem ipsum ab uno evertre, postea verò n. ne in hanc, nunc in illam partem, nunc fumum, non deosim jactare, & paulatim quidem ad superiora attollere, rotundus vas ex quo vis modico liquore usque ad summam replere, tandem quae supra ipsum attollere, & cum violencia quadam interiora evacuare, & foras effundere. Sic sane animus humanus divino igne succensus, si se in seipso contra semetipsum fervens & spomanus, si ipso irascens, seipsum despiciens, seipsum vehementer conculcans, dum ejusmodi extutio diutius uritur malumunque jactatur, dum per inferiorum contemptum ab infinitis repellitur, & per supernorum desiderium ad superiora trahitur, fit læpe ut impetus spiritus impellente desiderio extra semetipsum egestus siue penitus oblitus, & in ecstasi subelevatus, totus in superiora rapitur.

Præterea aliquando ejusmodi mentis alienatio, non solum ex extuanti desiderio, sive amore consurgit, sed etiam ex mirando aliquo divinae revelationis spectaculo extuanti desiderio desuper occurrens; quod idem Richardus probat ex illo loco Genes. 18. ubi Scriptura sacra de egrediu A. b. aha loquens inquit: Apparuit autem et Dominus sedens in convalle mambre, sedentia in ostio tabernaculi sui, in ipso servore dei. Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei viri stantes prope eum, quos cum vidisset, occurrit in occasum eorum de ostio tabernaculi sui. Super quem locum ipse Richardus cap. 8. ita scribit. Quid igitur est ille egredius, per quem Dominus occurrit, nisi humanae mentis excessus, per quem super a semine ipsam rapta in divina contemplationis aeterna fustoliuit? si ergo egrediosis ejus causam quatinus, citius invenimus. Nam visio quæ exterius apparuit, procul dubio cum ad exteriora traxit; appatitionis autem divina causa latenter innata, ut in eo, quod ei Dominus apparetur.

Alius adhuc modus adducitur & explicatur.

Alius adhuc modus adducitur & explicatur.

Fervor diei quid, & cur in ipso Dominus appareat.

Ioan. 3.

Quid igitur est ille egredius, per quem Dominus occurrit, nisi humanae mentis excessus, per quem super a semine ipsam rapta in divina contemplationis aeterna fustoliuit? si ergo egrediosis ejus causam quatinus, citius invenimus. Nam visio quæ exterius apparuit, procul dubio cum ad exteriora traxit; appatitionis autem divina causa latenter innata, ut in eo, quod ei Dominus apparetur.

Quid igitur est fervor diei aiud, nisi fervidus amor veri, desiderium veri & lumini boni, sub qualis fervore tunc temporis Patriarcha extuabat; qualis denique eum à domesticis suis repellebat, & eum in obsco, & in osio sedere, tanummodo vacare, & videre cogebat, ambientem & optan-

tem absque dubio divinæ aspirationis auram percipere, desideriisque sui æstu illius afflato tempore. Perpendis (ut arbitror) quomodo ille sub quo tunc æstuabat fervor illuc eum trahebat, unde illus tres perspicere potuisse, quos jure adorandos non dubitaret. Foris si tunc domesticis suis intenderet, & tabernaculi sui in ima teneret, adorans illas personas minime vidisset, & si non vidisset, tunc temporis fortassis non existeret. Duo igitur in unum occurruerunt, quæ ex effusionis illius occasionem præbuerunt, nimieras fervoris, & novitas visionis, juxta hujus rei similitudinem saepè in mente humana agitur, ut dum nimio cœlestis desiderii incendio uritur, aliquid ex divina revelatione vide mereatur, unde ad illos theocraticos excessus adjuvetur.

C A P V T V.

De secunda ecstasi efficienti causa, nempe admiratione.

*S*ecunda exceedendi, ac ecstasi efficienti causa. *Eodem Richardo est lib. 5. de contemplat. cap. 9. est magnitudo admirationis; tunc autem admiratio coniungit, cum aliiquid certius præter spem, & supra estimationem. Novitas itaque visionis & rei vix creditibilis, adducere soler admiracionem mentis, hic autem mens excessus, qui ex admiratione ortus, recte describitur. *Cant. 6. dum dicitur: Que est ista, que pregaat quasi aurora consurgens?* quæ explicatus Richardus ita inquit: Secunda Quid est aurora, nisi lux nova, tenebris, que per ecstasi mixta & unde quæ admittit, nisi ex inopinato in crebro spectaculo? Habe itaque lucis admiratione lucem suam, tenebrisque permixtam, lucem visionis cum quibusdam reliquis in ieiunio similitudinibus, ambiguitatisque tenebris, ita ut modo mirabilis mens absque dubio videat, quod declarare credere vix valeat; sed rei novitatem, quanto magis miramur, tanto diligentius attendimus, & quanto attentius perspicimus, tanto plenius cognoscimus. Crescit itaque ex admiratione attentione, & ex attentione cognitione; mens itaque velut aurora consurgit, quæ ex visionis admiratione paulatim ad incrementa cognitionis proficit. Aurora siquidem paulatim elevatur, elevando dilatatur, dilatando clarificatur, led miro modo dum tandem in diem definit, per promotionis luci incrementa ad defecum venit, & unde accipit, ut major sit inde ei accedit, tandemque accedit, ut omnino non sit. Sic utique, sic humana intelligentia divino lumine irradiata, dum in intellectibili contemplatione suspenditur, dum in eorum admiratione distenditur, quanto temper ad altiora vel mirabiliora docitur, tanto amplius, tanto copiosius dilatatur, & unde ab infinito remotor, inde in temetipsa potior & ad sublimia sublimior inventur. Sed in ejusmodi sublevatione, dum mens humana temper ad altiora crescit, dum dia crecendo, tandem aliquando humanae capacitatibus metas transcedit, sit demum, ut à temetipsa pentitus deficiat, & in supermundanum quandam transformatam affectum, ita supra semetipsum erat. Et huc maiuscula lux crescendo definit, non quidem esse lux, sed esse lux maiuscula, ut ipsa aurora jam non sit aurora; ita humana intelligentia ex diuina & magnitudine, quandoque accipit, ut ipsa jam non sit ipsa, non quidem ut non*

flumens
immobi-
li exem-
pli Regi-
nae Saba
exponi-
tur.

J. Reg. 10

fit intelligentia, sed ut jam non sit humana, dum modo mirabilis mutationeque incomprehensibili efficiatur plusquam humana, dum gloriam Domini 2. Cor. 3. Speculando, in candem imaginem transformatur, à claritate in claritatem, tangam à Domini spiritu. Hæc ille.

Notandum sane est, quod sicut ille præcedens excedens modus, de quo capite precedenti locuti sumus, ex æstuari amore configurit, sic è contrario iste secundus de quo nunc loquimur, non ram à devotione sive arato incipit, quām in ipsum definiat. Ibi ex nimio veritatis delirio ad veritatem contemplationem allsurgit, hic ex veritatis revelatione ejusque contemplatione ad amorem animus inflammatur, quod colligit idem Author ex verbis sequentibus Cantie, 6. Pulchra ut luna, electa ut sol. Aurora etenim & luna lecem habent, sed calorem non habent; sol autem ut rumpe habet. Itaque & illa mentis alcentio, que hoc loco designatur, cujus extrema soli comparantur, quāmvis à solis claritate, veritatisque illustratio ne incipiat, in summam quandoque devotionem definit; sicut enim in primo excessu ex nimio devotionis fervore aliquando anima sublevatur ad summam veritatis contemplationem, sic in ista ex miranda quadam veritatis contemplatione, pa latum promovetur, tandemque inflammatur ad summam devotionem.

Præterea idem Author adverit cap. 12, ubi supra, q. dōd in hoc secundo excedendi modo divina revelatio quandoque prævenienti meditationi occurrat, quandoque ipsam humanam meditationem prævenit, & modo quærentem adiuvat, modo torqueptem excitat. Hoc autem probat duplicitate exemplo altero Reginæ Austri, 3. Reg. 10. quæ Salomonem questionibus pullat, & propolitiam & nigrinatus universa ab eo didicit, que illi proponerat. Altero S. Petri, quem in carcere vinclum Angelus in luce visitans, à corporis sui somno excutit. Quid enim est ista Reginæ Austri, quæ venit audire sapientiam Salomonis, & eum videndi desiderio succensa videbatur? quæ, inquam, est ista Reginæ, nisi quelibet anima sancta, qui suis affectibus fortiter præsidens, summum Regis verique Salomonis dilectione fervens, videndique desiderio ardens, de divino adjutorio prælumens, investigandæ veritatis studio vehementer insitum audit, quod querit, quando illa, ad quæ ex propria industria non sufficit, sapientia inter orationem suspiria ex divina revelatione cognoscit.

Quid autem de eadem Reginæ Scriptura præponat, 3. Reg. 10. audiamus: Vident autem, inquit, 3. Reg. 10. Reginæ Saba omnem sapientiam Salomonis, & dominum quam edificaverat, & cibos mens ejus, & habitacula servorum, & ordinem ministrantium: vestes quoque eorum, & holocausta, quæ offerebat in domo Domini, non habebat ultra spiritum. Vident (inquit) Reginæ Saba. Ecce modo vident deficitur, quæ prius proponens, & quærentes proponebatur. Vide tamen quid viderit, & intellige, quan' a intellexerit. Vident (aut) Reginæ Saba omnem sapientiam Salomonis, &c. Ecce quanta, ecce qualia anima devote, animæ studio dat ex divina revelatione cognoscere. Perpende, quām magna, attende quām miranda vident divinitus cognoverit, quæ diuvidendo multumque mirando, tandem præ admirationis magnitudine ad spiritus sui defectum venit. Ecce quo ordine processit, vel ad quem tandem exitum venit. Pritius quærit & audit, postea vident & intelligit, tandem autem obstupescit, &

deficit. Interrogat quod dicit, contemplatur quod miretur, stupet ut mente excidat, menteque excedat. Primum est meditationis, secundum contemplationis, tertium ecstasis. Ecce quibus promotionis gradibus sublevatur animus huma nus. Meditatione profecto assurgit in contemplationem, contemplatione in admirationem, admiratione in mentis alienationem. Manifesto (ut arbitror) jam teneatis exemplo, quod ex magnitudine admirationis incidat homo in mentis excessum. Quid enim aliud illi fuit spiritum non habere nisi mente excedere? vel unde ei hoc accidi, nisi ex multa admiratione? quoniam modo, queso, Reginæ ista sine spiritu fuit, nisi spiritus ipsius à semetipso alienatus fuit?

Quandoque vero, ut proponebamus, divina revelatio solet nostræ meditationis studia prævenire, & humanum animum infra communem etiam humanæ libertatis statum subita tentationum violentia depresso, non solum ad solitum soliditatis statum erigere, sed ultra humanæ possibil itatis metas levare; quod figurâ D. Petri probat Richardus cap. 13. ubi supra, qui cum esset Apostolotum præcipitus, post innumera meritorum miraculorumque sublimia tenetur, ligatur, atque in carcere includitur, sed Angelo visitante excita tur, ac mirabiliter eripitur, quod longiori sermone prosequitur Richardus loco jam dicto.

C A P V T VI.

Tertius excedendi modus ex divina jucunditate et causâ.

Denum ex jucunditatis, exultationisque magnitudine humana mens solet in ecstasim cadere, & semetipsum excedere. Quod satis conuenienter exprimitur Can. 8. Quæ est ista, quæ à Matre scandit de deserto delirij affluens immixta super dilectum suum? Quæ verba Richardus cap. 14. libro 5. Gratia eruditus explicat, dicens: Si per deterratum recte in nus 2. telligitur cor humanum, quid erit iste de deserto partis, alcentus, nisi mentis humanæ excessus? quasi de lucidarij deserto humanus animus ascendet, quando supra verispiri semetipsum mentis alienatione transit, quando tu cap. 8 semetipsum in mo defers, & ad colum usque petrantiens, solis divinis se totum per contemplationem & devotionem immergit. Sed hujusmodi ascensionis causa consequenter annexatur, in eo quod haec, quæ ascendet delicis affluere dicuntur. Quid est deliciis affluere, nisi spiritu gaudiorum plenitudine abundaret? quid, inquam, est quid sit. hæc deliciarum affluentia, nisi vera suavitatis abundantia, cœlitürque data, ubertimque infusa letitia? Et infra: deliciatum itaque affluentia ascensionis tunc causa existit, quando ex illa divinæ dulcedinis infusione, quam in initio sentit, leipsam animam sanctam præ gaudio & exultatione non capit, in tantum, ut exultationis & jucunditatis sue magnitudine eam extra semetipsum effundat, & supra semetipsum rapiat. Sic sanè vehemens im mensaque letitia, dum supra humanum modum excedit, hominem supra hominem a tollit, & supra humana sublevatum in sublimibus suspedit. Hujus sane rei formam etiam in animalibus quotidie possumus percipere. Solent namque in suis libus talus quosdam dare, & sua corpora quantulumcumque in aera suspendere, sic rapere & pascere, dum in aquis ludunt, supra aquas exilunt, &

Vidend. Hie & semetipsum excedere. Quod satis conuenienter exprimitur Can. 8. Quæ est ista, quæ à Matre scandit de deserto delirij affluens immixta super dilectum suum? Quæ verba Richardus cap. 14. libro 5. Gratia eruditus explicat, dicens: Si per deterratum recte in-

Delicia
ciuntur. Quid est deliciis affluere, nisi spiritu gau-
diorum plenitudine abundaret? quid, inquam, est quid sit.
hæc deliciarum affluentia, nisi vera suavitatis ab-
undantia, cœlitürque data, ubertimque infusa le-
titia? Et infra: deliciatum itaque affluentia ascen-
sionis tunc causa existit, quando ex illa divinæ dulcedinis infusione, quam in initio sentit, leip-
sam animam sanctam præ gaudio & exultatione non
capit, in tantum, ut exultationis & jucunditatis
sue magnitudine eam extra semetipsum effundat, &
supra semetipsum rapiat. Sic sanè vehemens im-
mensaque letitia, dum supra humanum modum
excedit, hominem supra hominem a tollit, &
supra humana sublevatum in sublimibus suspen-
dit. Hujus sane rei formam etiam in animalibus
quotidie possumus percipere. Solent namque in
suis libus talus quosdam dare, & sua corpora quan-
tulumcumque in aera suspendere, sic rapere &
pascere, dum in aqua ludunt, supra aquas exiliunt, &

Forma
quædam
hujus ex-
ultationis
in anima-
libus quo-
que cer-
nere licet.

C A P V T VII.

*Triplex divina ecstasis gradus incipientium,
proficientium & perfectorum.*

Juxta hanc triplicem ecstasis divinæ differentiam, à Richardo assignatam, nempe ab amore, ab exultatione, & admiratione prominentem, superius exppositam, triplex in unaquaque eorum, juxta triplicem statum, incipientium, proficientium & perfectorum gradus merito distinguuntur.

Pro quo illud primò observandum est, quod illi mentis excessus, qui ex admirationis magnitudine causatur, potest sine secundo & tertio, qui ab amoris ardore, & jucunditate magnitudine oritur, aliquando contingere. Intellectus enim operationes ab his, quæ à voluntate dimanant, quantum ad hoc minime dependent, in voluntate vero nullus mentis excessus, sive ab amore, sive à delectatione proveniens, absque prævia intellectus cognitione accidere potest. Possibilis tamen est (licet raro) amoris excessus, qui nulla percepita in voluntate delectatione causetur. Illa vero ecstasis, quæ ex amoris magnitudine, sive jucunditate causatur à dono sapientie, tanquam ab ubertimo fonte descendit, nam cum haec ecstasis sive excessus sit cum amorosa unione conjunctus, atque haec sit nobilissima atque divinissima operatio hominis, necesse est, ut à nobilissimo principio ac excellentiori dono efficiatur, vel ab alio subtiliori promanet.

Illud præterea observatione dignum videatur, Omnis mentis excessus quicunque sint illi, dummodo ex amore & delectatione causetur, ad tre gradus reduci, ut in lib. de divina oratione. Traç. ad tres gradus, infimum, medium, & supremum tantum in dono intellectus, quā sapientia distinximus, possunt quorum infimus ad viam purgativam, secundus ad viam illuminativam, ultimus ad unitivam pertinet.

Hi igitur amorosa cum DEO unionis gradus, cùm mens per donū sapientie elevata, divinis inheret, ac ex splendidissimo ac suavissimo amoris lumine intueretur, & per amorem & fruitionem sive delectationem in DEUM transformatur, ac illi unitur, cum ecclesiæ semper contingere soleat, & tunc in mente per amorem & delectationem cum sensu abductione DEO quo modo unita latè quidem loquendo, unio fructiva dici potest, quia tunc anima DEO per amorem inheret, in eoque suavitatem delectatur et undi in omnibus his tribus statibus, unio quæ fructuosa dicitur secundum variatos perfectionis gradus inventur. Quare primus ecstatis sive jucundissime hujus unionis gradus tunc contingit, cùm è retum visibilium inuita supernis & invisibilibus ardentissimo ac suavissimo amore inhaerens, solet aliquando in hoc contemplationis genere gratia clementissimi Domini rivoti in vites sensu ivas i' a insulare, ut eos vehementer à mentis alienatio solvet. Hic autem raptus in inferno i' animæ parte perficitur, & ad viam supernatalem purgativam reducitur, in qua etiam DEUS incipientes mira ac incredibili voluptate permulce, ac supremo lumine illuc dirat. Gradus autem hujus unionis utpote quæ à vehementia amoris & delectationis sensibilis causatur, non adeo defacatus, & parus esse solet, quo-

nativæ illius habitationis suæ terminos excedunt, dum seipso, vel ad modicum per inane lospendunt. Sic procul dubio anima sancta, dum interno quodam tripudii sui applausu à semetipsa excutitur, dum supra semetipsam ire mentis alienatione urgeatur; dum in cœlestibus tota suspenditur; dum angelicus spectaculus tota immigetur, nativæ possibilitys terminos supergressa videatur. Hinc est illud, quod per Prophetam dicitur: *Montes exultaverunt ut arietes, & colles sicut agnorum ovium. Quis non videat supra naturam, vel potius contra naturam esse, montes vel colles iuxta arietum vel agnorum ludentum similitudinem saltus quosdam in superiora dare, & terram resiliere, & seipsum per inane libertate notari deinde cap. 15. & 16. ipse Richardus, tantum cordis exultationem, sane non meriti humani, sed muneric esse diviniti, quod ex eo constat, quia illa, quæ de seruo ascendisse dicitur, dilectio sua innixa perhibetur, quod nihil aliud est, nisi virtute illius & non propriis viribus promoveri.*

Demum advertit idem Author modum & industriam, quo adjuvari possit, qui ad hanc gratiam pervenerit, ac in ea proficerit, cùm eam sibi ultra solitum subtribiri jam sentit, debet itaque animus, qui hujusmodi est, propriis meditationibus cordis in se exultationem reparare, ac impensa sibi divinorum beneficiorum munera, ante oculos revocare, & ex ejusmodi recordatione seipsum ad devoram gratiarum actionem instigare, atque extimmo affectu in divinas laudes, spiritualem harmoniz organum laxare. Quid exemplo Eliæ Propheta confirmat dicens: *Hinc est quod Eliæ Propheta verbum Domini requisitus, cùm se præsensisse: spiritum Prophetæ tunc temporis nō habere, feci sibi Psalmem adducere, quo præfere atque placent, statim spiritum propheticum hauis, osque suum & vicino in verba prophetæ relaxavit. Fortè aliquis joxi a historiam querat, quid sibi velit quod Propheta Domini Psalmem quæsivit, vel quod ipso placent spiritum prophetæ recepit. Illud autem in commune novimus, quod dulcis harmonia soleat cor exhilarare, & ei gaudia tua ad memoriam revocare, & absque dubio, quo uniuscujusque animum suis amori vehementius afficit, eo profundius audita harmonia affectum tangit, & quo profundius per affectum tangitur, tanto efficacius ad sua desideria renovatur. Quid igitur aliud de prophetico viro sensu oportet, nisi quod exterior harmonia interior em illam & spiritalem harmoniam ei ad memoriam reduxit, & audita melodia, audientis animum ad affecta gaudia revocavit, atque levavit? Cur autem de spirituali & vera delectatione non sentiamus, quod de corporali & vana delectatione quodammodo experimento probamus? Quis enim nesciat, quomodo sola carnalis delectationis memoria carnalem mentem in delectationem rapiat? Cur non tandem, quin potius maiorem efficaciam in summis viris spiritualis delectatio habeat? Audita itaque melodia Propheta sancto quid aliud, quam quædam scala fuit, quæ cum ad afferita gaudia levavit, & quæ carnalibus causa ruinæ esse soleat, huic occasione ascensionis extitit?*

*Cur s. Eliæ
Psalmem
requisie-
rit, ut
prophe-
taret.*

*Cur s.
Eliæ
Psalmem
requisie-
rit, ut
prophe-
taret.*

*ex*Cap. 15. & 16. & Edib.
ESPMARIA Tom. 1. Aferm. annis pag. 493**

MODIS AC SPECIEBVS.

429

C A P V T VIII.

ad eum que animus ad purissimum virtutum superio-
rum unionem affurgat.

Secundus gradus, qui precedentem consequi-
tur, ille dicitur, cum spiritus humanus ad subti-
liorem ac nobiliorem affurgens DEI contempla-
tionem immediatè, que divina sunt, absque crea-
turam speculo conspicit, atque ejus amor dul-
cissimo inheret: ubi sicut cognitio est altior &
subtilior, ita affectio nobilior & purior: suavissi-
mus enim DEUS in hoc grada intellectum subli-
mum elevat, ac voluntatem veluti trahit ad altior-
em quandam amoris & delectationis amplexus,
quam in priori gradu, ex cojus vehementia homo
a seipso abductus, ad divina sublimatur. Hic au-
tem gradus veluti excelsior primo, supernatura-
lem & illuminativam viam concernit.

Tertius vero unionis fruitiva gradus tunc
contingit, quando supra rerum sensibilia, five
intelligibilia species & imagines simplici intel-
ligentia oculo DEUM ipsum supra omnem id
quod intelligi & concipi potest per omnium ab-
lationem, ingredientes divinam caliginem, (ut S.
Dionysius loquitur) intuemur, eique intimè &
immediatè animar, ac divinam ejus praesentiam
vitali sensatione percipimus, in eumque per amo-
rem fruitivum transfundimur, qui gradus om-
nium aliorum excellentior & supremus, ad su-
pernaturalem viam, quam unitivam appellamus,
vere spectat.

Primus igitur gradus in prima animæ regione,
secundus in media, tertius vero in supra perfecta-
tur; ac hi tres gradus quos diximus, tribus Hier-
achis five triplici anime celo, secundum poten-
tarium divisionem, de qua nos in Tractatu de
contemplatione supernali plenè differimus,
correspondent.

Hec denique ecstatica & fruitiva unio, secun-
dum hanc triplicem gradum considerata, partim
ad incipientes, partim ad perficientes, partim et
iam ea, quæ perfecta est & suprema, & quæ verè
unio fruitiva dicitur, ad perfectos & heroicos vi-
tores spectat, quod Magistri spirituales sedulò ad-
vertere deberent. Nam hujus doctrina ignoran-
tia, multos errasse vidimus, existimantes quemlibet
mentis excessum rem esse magni momenti, &
heroicæ virtutis manifestissimum indicium, arque
arctissimam & immediatam esse cum DEO fruiti-
vam unionem, cum non rarò non tam ab objec-
ti nobilitate, quæ à potentia contemplantis
debilitate oratur, immo etiam DEO ipso inspi-
rante divinitus caufetur, non tamen nobiliori &
perfectioni modo temper à DEO perficitur. Nam
DEUS Author gratia & donorum supernatura-
lium, in suis operationibus ordinat ad inflat na-
ture à minus perfecto gradu ad perfectiorem a-
scendit.

Iudem etiam perfectionis gradus in raptu ac in
ecstasi reperiuntur, nempe cum præ magnitudine
admirationis five divinæ lucis, anima cum sen-
sum alienatione ad superna elevator, quare sicut
ex incremento amoris juxta illum triplicem sta-
tum triplex ecstasis genus configit, ita ex divinæ
contemplationis variis gradibus, juxta ea, quæ in
tribus his statibus annotavimus, triplex quoque
perfectionis in raptu gradus considerati debet.
Hac tenus perfectionis gradus tam in ecstasi, quæ
in raptu breviter perstrinximus, ecstasi jam, ut non
solum perfectionis gradus discernamus, sed &
veras ecstases si & raptos, à falsis & fictitiis, quantu-
m nobis DEUS dederit, separnamus.

Ex quibus circumstantiis ecstasis vera à
falsa, sive fictitia discerni
potest.

Ecclasis, quæ vera est, à DEO ipso tantum esse
potest, falsa vero aut conficta à Dæmonie, vel
à propria impostoris industria simulaci potest, vel
fortan à propria intentione, vel imaginatione o-
titur, empe quindo quis spontanea ac vehemen-
ti imaginationis actuatione à sensibus abducatur,
quod quidem naturaliter contingere possit ex
mente D. Augustini & aliorum gravissimum
Authorum supra disputatione prima aperi docui-
mus.

Has ecstasis five raptus varias species non fa-
cilè ab omnibus, nisi ab expertis discerni queant:
maxime cum exterior homo in omnibus divinis
aut falsis raptibus similis in omnibus apparet;
quare nunc alias trademus Regulas, five signa;
quæ quibus non erit difficile veras ecstases à falsis le-
cernere:

Prima regula: DEUS regulat iter paulatim ab
imo ad summum, & ab imperfecto ad perfectum
perducit, solet enim ærat, emporis, & perlon-
rum habere rationem: aliam enim sapientiam
seni, aliam adolescenti, aliam tyroni, aliam in re-
bus spiritualibus exercitato, aliam ei, qui alii pre-
est, aliam ei, qui patet, & ab alterius imperio pen-
det imperit. Dæmonis est, nullum ejusmodi or-
dinem servare, sed suis fervores intempestivos
immitere, & unius ferè mensis spatio ad mentis
excessus, prophetias, miracula, aliaque ejusmodi
admiranda perducere, in quibus tam virus virus
confusa, falsitatis abscondit; hujus discriminis
ratio illa est, quia quod DEUS non tribuit suis, nisi
post diuturnum rerum spiritualium ultum, & post
quam multis & variis exercitati fuerint tribula-
tionibus; neque id temere, sed ad Ecclesiæ dona-
tæ adificationem; hoc dæmon statim in ipso
quidem initio sine ulla causa dat, vel potius dare
se simulat suis, partim ut illos rerum novarum stu-
dio capiat, partim uralis admirationi fint ad il-
lum finem, ut illos ita inescatos ad superbia ba-
rathrum pertrabat.

Secunda Regula est: Si in locis publicis, & ubi
major est hominum concursus frequentius rapi-
tur; dæmonis enim spiritus est, in externis quibus-
dam, & quæ hominibus patent, gloriam que-
retere.

Tertia Regula: Occulta hominum intelligere,
& que procul à nobis remota sunt, providere,
aut proficere; & de his in ecstasi, aut post ecsta-
sim loqui, non semper indicium est divini spiritus,
sed tunc solum cum de hominis charitate &
militante non dubitatur: fieri enim potest, ut à ma-
lo spiritu sepe illa pandantur, sed tunc ex fine co-
gnoscitur, cum nimis ea re curiositatem &
inanem gloriam foreri cognoscamus: secretas ve-
tò hominum cogitationes & intima cordium an-
tequam manifestentur, intelligere omnino cer-
tum est, à DEI Spiritu nasci; unde quando quis in
ecstasi positus interius precipienti superiori, ut ad
se revertatur, vel aliquod aliud opus faciat, supe-
riori ita imperanti parer, evidens signum est, ra-
ptum, five ecstasis à DEO provocare; cogitationes
enim cordis five a cœlo infernos intellectus si-
ve voluntatis nulla ratione ab Angelis, neque bo-
nis

430 DISPVT. III. DE ECSTASI, EIVSQUE CAVSIS,

*tiu, quas
omnes
Regulas
ipse copio-
se scripsit
in 2. dist. 8. quest. ult.* Et expref. est constat ex Scripturis. 2. Paralipp. 6. Tu solus nostri corda filiorum hominum. Hierem. 17. Ego Dominus scrutans cor, & probans renes, qui do unicus juxta viam suam. Ador. 1. cap. Tu Domine, qui corda nosl omnium. Unde ab Augustino de Ecclesiastico dogmatibus, cap. 80. eccl. dicitur: internas cogitationes Diabolum non videre certi sumus, sed motibus eas corporis ab illo & affectionibus indicis colligi experimento didicimus, secreta cordis ille solus novit, ad quem dicitur: Tu solus nostri corda filiorum hominum. Unde matrid colligunt Patres cognoscere cogitationes cordis esse manifestum indicium divinitatis, indeque Christum satis se esse verum DEUM comprobasse, quod Pharisaeorum cogitationes perspicceret, & manifestaret, ita Chysoft. Homil. 30. in Mattheum, & Hieron, in illud Matthei 9. Cum vidi esset Iesus cogitationes eorum. Et communiter omnes partes in illud Evangel. ut cognovit cogitationes eorum. Luc. 5. Unde cum soli DEO sint referua: a cordis intima, manifestum signum est, cum quieccstasim patitur, si in ecstasi positus loquatur mente impetrabata, cum agnoscat cogitationes internas superioris, aliquid illi praecipientis, illas nos ex divina revelatione.

Quarta Regula: Sille, qui ecstasim patitur in ecstasi positus, loquatur mente turbata, quasi aetus ab aio, & quasi aliis loquatur per eum, signum est man. felicitate deceptionis, ut contingit in demoniacis, nescientes post alienationem, quid viderint, aut quid dixerint, refe. ut se ad ea quae dixerunt in alienatione positi: Indecens enim est, ut egregie doce. Cajetan. 2. 2. quest. 173. art. 3. in illi, quos DEVS docet, & illuminat, ad Ecclesie edificationem irrationali motu se habeant ad propalanda divinam mysteria. Cajetani tentantem confirmat S. Joanne Chrysiostom. in primam Cotin. h. 12. Daemonis, inquit, est p. opium, perturbationem, futorem, & multam caliginem infundere, DEI autem illuminare, & edoce. e quae opus sunt. Et infra addit, eos, qui demone luggerente vascinantur, non intelligere, que loquuntur, qui autem divino spiritu afflati p. prae. cur, fatura, omnia, ut docet, noverant. Illi servi diaboli sunt, os tanum non autem intelligentiam rebus quas promunt accommodanti, hi autem Domini sunt dicendorum & tacendorum, hi mente commoventur, & necessario compelluntur, & trahuntur tanquam furtis percussi. Ia Chrysostomus. Unde eruditus interferrit. Cajeanus loco citato, Quod persona in ecstasi positiva loquentes in persona Christi, vel alterius sancti, quasi acta ab illo, & non ex proprio sensu pronunciantes, aut seducuntur, aut seducuntur. Et tamen mundus stultus miratur stupet, adorat hujusmodi verba, hujusmodi actus, hujusmodi personae, non advertentes, quod spiritus prophetarum subiecti sunt eis, quod ad promulgationem.

Quinta Regula: Cum alienatio a sensibus sit cum aliqua inordinatione naturae, sicut in arreptitione, aut cum aliqua inordinatione honestatis, aut moris, tunc vere non est ab spiritu sancto. Spiritus enim divinus, quis author est ecstasis, non est auctor deordinatus, naturae, aut moris; cuius etiam reddi rationem Cajetan. ubi supra, quoniam gratia secundum genus suum naturam & morem perficere non destruere aut violare natura est, & propterea alienatio a sensibus cum cordis saltu sensibiliter vehementer

cum deordinationem naturae continetur, non est a spiritu sancto. Et similiter si cum demudatione pudendum parvum sit, nisi adessent operientes. Hoc enim est contra honestatem morum, & contranatura ordinem, quoniam motus talium membrorum ad deordinationem naturae spectaret; unde oportet animadverte in his usmodi alienationibus, si intervenient aliquid indecens secundum motus intrinsecos sive exprimitos, sive sit in decencia naturae, sive indecentia amoris, quoniam tunc non est alienatio vera, sed inphantatis, vel fictionis, vel illusionis diabolica, aut naturaliter secuta ex nimia meditatione alicuius.

Sexta Regula: Defectus in pulsu, & in respiratione solent regulariter sequi ex vera ecstasi. Inspiciendum erit, an responderint alia signa, quae ad rapuum divinum consequuntur solent, de quibus latius egimus disputatione 2. cap. 8. & 9. de effectibus rapui in corpore cauatis discurrentes.

Inter illas videatur melius ac certius Regula, si ecstasim patiens exacte a spirituali M. gressu examinetur; nam si ille sit simplex & rectus, nec ullo modo decipere intendat, tunc non erit difficile ejus spiritum & ecstasim discernere; aut si fictioni studet, & consueto simulare & fallere conatur, tunc forsitan erit facilius ejus fallacias ac figura deegere, quia cum similes personae deceptrices ignorant, quid si oratio mentalis, quid contemplatio, ac varius animae affectus erga DEUM, qui non sunt omnibus, qui divina patiuntur, facilis negotio a viro experto deceptionis spiritus dignoscetur; maximè si ejus vitam & mores ac modum agendi & conversandi inimicu noverit.

Examen autem sumi ex capitibus sequentibus poterit.

Primum; interrogetur, quomodo fuerit rapta, an ex propria animi intentione, & tunc an ex profunda animi contemplatione, sive admiratione, vel ex amoris magnitudine, vel exultatione.

Secundum; An repente & subito fuerit praeventa a Deo, ac in ecstasim, vel rapuum suscepit. Et tunc qua occasione, an forsitan virtute alicuius visionis divine, vel instantanea, & vehementi divini amoris via acta. Si ex visione, an fuerit corporalis, an imaginaria, sive intellectualis; & tunc quid senserit, ex substantanea visione, tam in mente quam in corpore.

Tertium; An in ecstasi positiva aliquid intelligat, & quas aliarum potentiarum operationes in fepla percipiat; nempe, an perdureat amoris ille excessus coius causa fuit rapta, & an audierit aliqua verba, & quae sint illa, an imaginaria, vel intellectualia, & an viderit illa verba proferentem, & tunc an illa sint prophetica, & tunc eventus veritatem ostendat; vel non sunt prophetica, sed postius admonitiones, vel confusa alicui aperienda, vel sunt defectus terris personae, & tunc major cautela adhibenda est, ne tertia persona in justitia aliquam patiatur infamiam.

Quartum; Considerari debent ecstasis durationes, nam quae a DEO sunt, exiguo tempore solent regulariter durare.

Quintum; Aliquando opus erit applicato igne alicui corporis parti, vel ecstasim patientem pungendo probare, an omnino sit a sensibus alienatus; Ita tempore D. Augustini, ut ipse refert 14. de Civit. Dei cap. 24. fuit probatus Presbyter quidam nomine Restitutus, ut non solum vellicantes atque pungentes minimè sentiret, sed aliquando etiam igne ureceret admoto, sive ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnera. Ita Augustinus; quod si

Geminus
modus,
qua ext.
nometij
fo duci-
mar, ex-
ponitur.

Lac. 15.

Ad. 12.

Augustinote ite, raptus ab imaginatione naturaliter proveniens, ita vehementer & efficaciter hominem à sensibus abducebat, ut etiam igne corpori admodum non sentiret, sine dubio divinus raptus necesse est, ut hominem ita à sensibus alienum efficiat, ut quasi mortuus, quae erga ipsum aeterna fuerint, minimè sentiat.

Demum si persona, quaecumque ecclasiis passa est, decipere non intendat, ea erit potissima regula, si de effectibus post raptum in anima relictis examinatur, præcipue de humilitate, charitate, de luce, ac demum de studio mortificationis, qui sunt praecipui effectus, qui transacto raptu in anima manere solent. Confiniles Regalas ac signa reperiet Le. & capite 8. Theologie mysticæ noli. Joannis à JESU MARIA, & cap. 13. part. 2. dilucidari verispi- ritus Hieronymi Gratiani, qui etiam legendus cap. 21. ejusdem libri, in quo doctè differit de gravissimis malis ac dannis, procedentibus à fallis & illosoriis revelationibus ac mentis excessibus.

CAPVT IX.

An in ecclasi, in qua ratio deprimitur ad i-
ma, passio vehemens ita absorbeat ra-
tionis usum, ut necessitatem im-
ferat voluntati.

C Aperte tertio hujus disputationis, cum D. Thoma in hoc articulo secundo duplex ecclasius genit distinximus; altera, quando appetitus intellectus amoris vi in superna fatur; altera, quando prætermisso appetitu intellectivo, homo ex violencia aliquas passiones abstrahit à motu appetitus superioris, & tunc potius homo dicitur deprimi ad ima, & descendere infra se, quam supra se ipsum elevari. Hanc à D. Thoma inter unam & alteram ecclasiis assignatam differentiationem eruditus confirmavit Richardus lib. 5. de contemplat. cap. 8.

Geminus dicens: Duobus namque modis extra nosmet ipsos du-
cuntur. Nam modo extra nosmet ipsos, sed infra nos-
quo extra metipsos descendimus; modo extra nosmet ipsos sed su-
nosmet ipsos levamus. In illo ad mundana captiu-
mar, in isto ad superna reducimus, sed sicut egeste-
ria digressio, sic utique egestaria reversio. Et intra De-
prima reverstione illud rectè intelligitur, quod de pro-
digio filio in Evangelio legitur, in se reversus dixit:
Quoniam in mercena: it in domo Parisi mei abundan-
tia panibus, ego autem hic fame pereo. Des-
cunda reverstionem illud rectè intelligimus, quod
de Apostolo Petro Act. 12. legimus: Petrus ad le-
verstus dixit: Nunc scio vele, quia misit Dominus
Angelum s. u. &c. Ecce etiisque ad se reversus legi-
tur. Sed cur hoc, nisi quia a scriptis egressi videban-
tur? nam natus longe a se in longinquam regionem du-
citur; alter Angelus oducatur super communem huma-
næ possibilitatem statim menis alienatione levatur. In
primo itaque egressu descendit ad ima, in secundo
levatur ad summam. In primo a domino elongatur, in
secundo ad dominum approximamus. Hac Richar-
dus.

Circa quæ obiter notandum occurrit, quod q[ua]ndo pars superior deprimitur ad ima, ob passionis vehementiam, tunc homo dicitur ecclasius pauci, non quia anima à sensibus abducatur, sed quia à parte superiori, cui apta nata est sensibilitas
obedire, alienari & abducatur à passione ipsa, &
pars superior, quae dicitur ratio, cujus est imperare
inferiora, ab inferiori trahitur & fleatur ad ima,

& tunc ecclasi, sive raptus dicitur, quia homo ex-
tra propriam & connaturalem ordinacionem rap-
pitur violenter à passione predominante. Quare
duplex est ecclasi, altera, qua homo supra le id su-
perna amoris vi elevatur, qua regulariter cum a-
lienatione à sensibus coningit; altera, qua homo in-
fusa se à ratione alienarus, sive ratione ligata &
absorpta à passione domina descendit, de qua in
præsenti est disputatio.

Hic possumus, difficilis ita nostra in eo sita est, an quando passio appetitus ita est vehemens, quod animatum ad ima deprimat & descendere cogat ad infima, voluntas necessitatorem, ut omnino liber-
tate careat. Pro hujus dubia solutione præmi ten-
dum est, voluntatem nonnulli indirectè moveri quomodo
possit appetitus sensitivus, feliciter ex parte obje-
ctum, quia nimis ratio & voluntas facilè ad illud ab appeti-
tum afficiuntur, ad quod propenderi appetitus, & tu sensitivus
hoc ipso attrahitur & allicitur voluntas ab appre-
hensione. Neque enim potest appetitus sensitivus im-
mediate movere voluntatem illius consensum ac
motum directè efficiendo, sed solum motu suo
indirectè eam excitando, movendo prius intelle-
ctum; itaque sola cognitio sensus non sufficit, ut
voluntas velit objectum; cognitio enim sensitiva
se habet remotè respectu voluntatis, cognitio au-
tem intellectiva ejusdem objecti proximè terminat ad actum voluntatis.

Suppono secundò, quod cum operatio intellectus
etus pendaat à sensu non solum, quia per sensus
ministrantur species intellectui, sed etiam postre-
ceptionem, quia nihil intelligi intellectus pro hoc
statu, quin cooperetur aliquis sensus interior cir-
ca idem objectum; & ratus cum sensus sit vis
corporis, affectus, necessarium est, ut in corpore sit
debita dispositio, non solum ut sensus rectè co-
gnoscant, sed etiam ut rectè ministrant objectum
intellectui, & ut rectè deserviant eidem in sua co-
operatione. Hæc autem recta dispositio consistit
in proportione atque tempore quatuor humo-
rum, arguere quatuor primarum qualitatum: Hoc
sit primum, quod qui habent: meliorem istam tem-
periem natura sua sicut sunt apices ad sentien-
dum, sic eas ad intelligentiam. Hinc est 2. quod
existente aliqua distemperie humorum, aut quali-
tatura, sicut est in pueris, furiosis, atque ameni-
bus, sive per excessum humiditatis, sive per ni-
miam siccitudinem cerebri, in quo resident sensus
interni, ligatum maneat iudicium rationis, taliter
quod aut nihil, aut inordinatè intelligant. Hinc
sit tertius ad nostrum propositum, quod aut fortè
aut vehementer existente passione appetitus sensitivi
etiam maneat ligatus intellectus, quia talis
motus appetitus sensitivi non sit, regulariter lo-
quendo, sine aliqua physica alteratione, aut motu
humorum, per quem collitur temperies, aut di-
spositione, quam dicimus esse requisitam ad rectam
operationem sensuum interiorum, & ad rectè
ministrandum objectum intellectui. Addo, etiam
si non sequatur ista alteratio physica, aut mo-
rus humorum, sufficit vehemens tendentia circa
suum objectum delectabile, aut tristibile ad hoc,
ut intellectus aliquo modo ligatus sit, vel ad hoc,
ut judicet aliquid tamquam bonum atque con-
veniens, quod tamen judicaret esse disconve-
niens, aut malum, non existente tali motu in ap-
petitu sensitivo.

Hipræmissis sit prima assertio; si passio app-
petitus ita indirectè moveat voluntatem, ut oppri-
mat etiam iudicium rationis, nec sinat illud solu-
tum

tum atque liberum, tunc necessariò à tali passione
moveatur voluntas. I. a expressè tenet D. Thomas
hoc art. 2. cùm inquit; *Nisi forte tam vehementis passio-*
fit, quod usum rationis totaliter tollat, sicut contingit
in his, qui propter vehementiam ira, vel amoris insa-
nuit. Idem clare tradit 1. 2. quest. 10. art. 3. Rauo-
ne etiam probatur, quia motus voluntatis liber
non existit, nisi existentia libero iudicio rationis.

Assertio secunda. Si passio appetitus non omni-
nino opprimat, neque absorbeat omnino iudi-
cium rationis, sed relinquit illud aliquo modo
solutum, tunc non moveatur necessario voluntas
à tali passione, ita docet D. Thomas in hoc art. 2.
ad 2. & 1. 2. ubi supra. Ratio est, quia cùm motus
volontatis liber consequatur iudicium rationis,
tam potest esse liber actus voluntatis, quam fuerit
liberum & solutum iudicium rationis.

Quando iudicium rationis liberum,
aut oppressum esse cencen-
tatur.

Objectio.

Oportet tamen explicare, quid sit iudicium ra-
tionis opprimi, aut relinqui liberum. Esse igitur
liberum ac solutum iudicium rationis, quantum
ad præsens propositum attinet, nihil aliud est,
quam habere hominem quandam intellectus in-
differentiā, atque habilitatem proximam ad illa
opportunita consideranda, quæ ad rem spectant.
Porto hæc indifferentiā & habilitas, quoad actum
suum ex usu quodam certo potentiarum sensitiv-
arum pender, atque adeo ex certa quodam di-
spositione corporis, quæ quidem dispositio, cùm
ob vehementem corporis immurationem, quæ est
et in passione vehementi conjuncta, perturbator,
tunc quoque consequenter tollitur illa indiffe-
rentia & habilitas intellectus proxima, ad consi-
derandum, quæ ad rem spectant, & sic optimi-
tur iudicium rationis.

Contra priam assertiōem occurrit argu-
mentum, quia D. Thom. 1. 2. ubi supra afferit, quod
in eo, in quo iudicium rationis est ligatum, ex pa-
ssione vehementi, quod nullus maneat actus in

voluntate neque liber, neque necessarius, dicens:
In his non est alius rationis actus, & per consequens
ne voluntatis. Sententia ergo D. Thom. quod in no-
stro casu vel nullus maneat actus in voluntate,
vel si manet, quod ille sit liber. Et confirmatur,
quia in eodem loco D. Thomas exprefit docet,
quod hi in quibus ligatum est rationis iudicium,
ut sunt phrenetici & amentes, operantur sicut
brutis, ergo non manet in illis aliquis actus volun-
tatis sicut in brutis.

Ad primum D. Thom. fatoe cum eodem
sancto Thoma, quod dum iudicium rationis ma-
net ligatum ex passione, homines ferantur sicut
bruti; quod dupliciter potest intelligi; primo, si
nulla sit cognitio in intellectu, & in tali casu ho-
mines ducuntur ex sola cognitione sensu, ut que-
motus appetitus sensitivi, ut oblevavit op-
timè Medina, pejoris conditionis in tali statu
esse homines quam bruta. Primo, quia in homi-
nis sunt aliqui sensus hebetiores quam in bruti,

2. Quoniam bruta sequuntur instinctum pro-
prie naturæ, homines vero, qui solo appetitu
sensitivo ducuntur, multa faciunt contra propria
naturæ instinctum. Secundo, si maneat in ipsis
hominibus aliqua intellectualis cognitio, & al-
quis motus voluntatis necessarius, ducatur sicut
bruti, quantum ad modum operandi necessariò,
& non liberè, quamvis in illis sit aliquis motus
voluntatis secundum substantiam,

DISPUTATIO IV.

De amore reali & unitivo divinam ecstasim efficiente.

N superioribus diximus duplēcē dari unionem animæ cum DEO. Quarum una realis, quando anima immediate ipsi DEO, etiam in hac vita, realiter unitur. Altera secundum affectum tantum, de hac secunda breviter in superio-
ribus egimus capitibus, nunc operæ pretium erit, de ipsa u-
nione reali animæ cum DEO, quæ quidem felicissima est
inter omnes alias uniones. Primo autem inquiremus, an sit
possibilis hæc unio ecclastica, & realis animæ cum DEO.

Deinde ejus dignitatem ac præstantiam exponemus. Ter-
tiò, ejus utilitatem ac fructus declarabimus. Quartò, gradus ac proprietates ejus.
Quintò, Modum trademus, quo admirabilis hæc unio tam ex parte DEI, quam ex
parte animæ contingit. Sextò, Intellectus miras operationes Deificam hanc unio-
nem antecedentes atque concomitantes exponemus. Septimò, Ardentissimi amo-
ris delectationisque effectus, qui ineffabilem hanc unionem comitantur, explica-
bimus. Octavò, De dispositionibus ad hanc unionem necessariis differemus. Demum,
Nonnullas difficultates atque dubitationes, quæ circa prædicta, & in hac materia
occurrere possunt ac solent, proponemus ac solvemus.

CAPVT

C A P V T L.

An possibilis sit unio ecstatica & realis
anima cum DEO.

Partem negativam tenuit nunc nullus scholasticus Theologorum.

On defuere hoc etiam seculo nonnulli Scholastici Theologi, existimantes hanc, quam nos ecstaticam & realem, sive fruтивam unionem nuncupamus, tem esse à mysticis Doctoribus aduentum, non tam ex Evangelio aliisque Scripturæ locis, sive Patrum doctrina posse probari; unde hi qui Theologorum nomine inaniter gloriantur, mysticorum doctrinam in hac parte tanquam vanam, ineptam, seu potius phantasticam irridere solent, cùm ramen fin: Scripturæ sacre oracula, non pauca, Patrumque testimonio quoniamplissima, qua unionem hanc apertis verbis confirmant, ut plenius ex dicendis infra confabunt.

Probantur. Horum Theologorum intentio probari post primò, quia unio realis cum DEO verè est posse filio ipsius DEI, huc autem haberi non potest in vita præsenti, cùm hæc sit propria felicitas Beatorum.

Secundo. Ita DEI posse filio, vel habetur simul ab in electo & voluntate, & tunc esset perfecta beatitudo, vel solum ab intellectu sine voluntate, & hoc etiam videatur impossibile, cùm intellectus non possit DEUM videre aut possidere, absque eo quod voluntas eum necessario amerit & amplectatur, nec potest à voluntate sola sine intellectu, quia voluntas nequit DEUM amare, nisi prius intellectus DEUM cognoscat; ergo si voluntas immutata est amerit, intellectus debet DEUM necessario immediatè cognoscere, ac illi uniti sine illa specie, quod proponit est Beatorum.

Ultimo. Robari potest hæc sententia, quia Apostolus vinculum perfectionis charitatem appellat, quia in ea iubilantia ete Christiana perfeccio consistit; & hanc diebus singulis, in ora ione Dominica flagitamus illis verbis, *Fiat voluntas tua,* fuita igitur aliam unionem præter hanc inquireamus in hac vita. Hæc sunt argumenta, in quibus fundatur horum novissimum Theologorum sententia, qua quidem temeritate non caret, ut ex Scripturæ testimonio manifestius ostendatur.

Sed priusquam Scripturæ sacre testimonia producamus, illud imprimis animadvertendum est, Scripturam facram non semper in idem verbis, quibus nos unionem usurpamus, appellare solece, sed pluribus aliis, æquivalentibus item, quorum aliqua unionem ipsam, felice: strixillimam animam cum DEO per amorem cum ingenio suavitate confectionem, sive arcatum vinculum, alia incredibilem dulcedinem, alia mirabilium splendorum, alia demum nunc effectos, nunc proprietates ac circumstantias alias clarissimè manifestant, ut jam jam, antequam ad ulteriora progrediamur, & variis epithesis in sacra Scriptura huic unioni attributis, sive figuris tam vetricis, quam novi Testamenti non obsecrè constabit.

Vid. T. 6. Innumerā penē sunt, eaque præclara, qua in facti. Literis sub variis nominibus de hac singulari unione prædicantur, quorum aliqua Germon T. 2. sermone de Spiritu sancto considerat. 2. his verbis retinet: *Ista est pax,* inquit, *qua exu-*

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

perat omnem sensum, pax quam mundu dare non potest. Et infra: *Solus Spiritus Domini est, qui replet in cap. 6.* bonis desideriis nostris, qui ad ipsa frumenta satiat nos, qui dat manna abundantum, quo Propheta pastus eructat: *Quam magna multitudo dilectionis tuae Domini, quam abconditum in timentibus!* Hic est calenus filiorum DEI, habens nomen scriptum, quod nemo noscit, nisi qui accipit. Hic in divinam caligem in istar Moysi vocatur spiritus: hic in fibro auræ tenus sentitur Dominus, hic in thalamo dormit & requiescit. Solomon pacificus, & Benjamin adolescentulus in mensu excessu: Hic gustatur savus mellis, savus propter illuminationem intellectus, mel proper dulcorationem affectus. Hic Moses mysticus ducit gregem virium suarum in interiora deserti. His fecit solitarius, & levat se supra se, ubi Dominus loquitur ad cor eius. Hic dicit Petrus, Bonum est nos hic esse; & Philippus, Sufficit; & Maria Magdalena, Vidi Domnum, & hoc dixit mihi. Hic introducitur anima in celum vinarium, ubi bibit ebrium sobrietatem spiritus, ubi sufficienda epithalamum canens verba dimidiat, Orlidus meus mibi, ait & ego illi; ego dormio, & cor meum vigilat. Hic obtestatur dilectus de dilecta: Adiuro vos filie Ierusalem, ne suscitatis, vel evigilate faciatis dilectum donec ipsa velit.

Idem Tom. 3. tract. 9. super Magnificat, pulchra alia etiam hujus aëtatis mentis cum DEO fruтивis conjunctionis epitheta sive nomina in unum coegerit. Dicitur, inquit, mansio DEI in homine, & hominis in DEO. Dicitur vivificatio & habitatio vita eterna saltem in radice, ut hic, *Vivet in aeternum, quia suam gratiam haberet.* Dicit autem apostolus, quod gratia DEI est vita eterna. Dicitur & oscula ori sponsi, quod petit sponsa. Dicitur lac & vimus, & unguenta, & oleum effusum. Dicitur introducio in cellularia, conjunctio dilecti inter ubera sponsa, tamquam saeculus myrræ. Dicitur fons decor, sua quies in teatro florido. Hoc est donum perfectum de sursum descendens, non ascendens de deorsum. Hoc est Sapientia divinitus inspirata cum suis laudibus universis. Hoc divinum silentium, hoc fibula auræ tenus, hoc fusarium verbi ab conditi, hoc vox quasi auræ lenis, immo & tonitru magnis, ut ad unum colligamus numeras, quidquid sonat mansum, vel habitationem, vel in festinem, vel unitatem unius corporis & unius spiritus, animæ cum DEO, sponsa cum sponso, unica cum unico. Hæc enī ille.

Oportet jam ut specialiter ex aliis Scripturæ locis hanc unitatem animæ cum DEO deducamus. Primo, Gen. 2. illis verbis, *In misericordia Domini soporem in Adam, non obsecrare significatur: nam, ut bene incepit ad vertunt, pro sopore Hebraicè est Thardemab, id est, Immisit gravem & profundum somnum: unde patet, non tantum somnum hic, sed etiam simul cum somno raptum sive ecstasim mentis ad divina intrinqua intelligi. Imo sunt qui ponent, Adamum in hac ecstasi DEI esse iam videlicet quam sententiam aperte inclinat Richardus in 2. dist. 23. art. 2. q. 1. Sed quidquid sit de hac re, illud videatur apud Patres certum, Adam in hac ecstasi accepisse à DEO scientiam insolam omnium rerum, ac pari modo sibi insolam fuisse fidem & cognitionem rerum supernaturalium altissimam, & denique summum contemplationis DEI & Angelorum gradum fuisse adeptum, ut ex S. Augustino & Gregorio Peretius docet ibidem.*

Secundò, Exodi 33. cap. illis verbis, quibus Moses humilietur petebat à DEO, Ostende mihi faciem tuam, hujus Unionis, de qua loquimur, prædictis

Oo foci

sieri mentionem, ex ipso contextu aperte colligitur. Nam in primis loco illorum verborum, *Ostende mihi faciem tuam*, Septuaginta vertunt, *Ostende mihi te ipsum manifeste*, aut cognoscibiliter non quia Moyles his verbis claram DEI visionem vel es-
tentiam divina intuitum postulare videatur, sed potius clarioram DEI visionem, quam in via de lege
ordinaria DEUS viatoribus soler concedere, ut
recte adverterit D. Thomas 1.2. q.98. art.3. ad 2. ubi
explicat hunc locum de contemplatione altissima,
qua est inf. a divina essentia visionem, qua num-
quam sine ardentissima amoris divini unione repe-
ritur, quo etiam sensu idem D. Thomas i. p. q 12.
art.11. ad 1. exponit illam visionem Jacob Gen. 32
Vidi Dominum facie ad faciem, &c. Videntur quo-
que S. Gregorius in illa verba Job. 33. Videbit sa-
cram ejus in abilo, qui in eodem ferme sensu ab il-
lo declarantur lib.24. Moral. cap.7.

Tertio, Verbis adeo illustribus haec anima ex
DEI unione & desponsatione felicitas proveni-
ens ab Iisa multis in locis aperte describitur, ut
vix clario a testimonia ex universa Scriptura de-
promi possit: is enim cap. 35. spiritu prophetic
futuram Messias tempore cingente bonorum spiri-
tualium ubertatem eo verborum ornatu ac senti-
entiarum gravitate depinxit, ut nihil exegitari
videatur posse sublimius. Primum enim Ecclesiæ
quaestio: tam, & tempore Legis veterisarentem,
habitu tam esse affinitatem tempore gratia speciem
illam, quam habent montes, pulchritudinis ar-
que ubertatis nomine in Scriptura sacra laudati:
deinde, illo tempore spe futuræ libertatis, langues-
tes & abjectos animos confundendos ac robora-
dos fore, demum, Evangelici temporis statum ac
spirituale incrementum, ad finem usque capi si-
mitifice describit. Quare non abs re est, univer-
sum Ilati caput huic ractationi inservere.

Latabitur deserta & invia, & exultabit solitudo,
& florebit quasi lily. Germinans germinabit, &
exultabit latabunda & laudans: gloria Libani data est
ei decor Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini,
& decorum DEI nostri. Confortate manus dilata-
tas, & genua debilia roborate. Dicite pastillamnis:
Confortamini, & nolite timere: ecce Deus vester ultio-
nem adducit retributions: Deus ipse veniet, &
salvabit vos. Tunc aperientur oculi eorum, & aures
surdorum patetunt. Tunc saliet, sicut cervus claudus;
& aperta erit lingua mutorum: quia scissa sunt in deserto aqua, & torrentes in solididine. Et quia erat arida,
erit in flagnum, & sitiens in fontes aquarum. In
cubiliis, in quibus prius dracones habitabant, orientur
viror et alami & junci. Et erit ibi semita & via, & via
sancta vocabitur: non transibit per eam pollutus, &
hac erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per
eam. Non erit ibi leo, & malabestia non asendet per
eam, nec intermetur ibi: & ambulabunt qui liberati
suerint. Et redempti a Domino convertentur, &
venient in Sion cum laude: & letitia sempiterna super
capit eorum: gaudium & letitiam obtinebunt, &
sugiet dolor & gemitus.

Expendenda f. n. illa verba: Exultabit solitudo,
& florebit quasi lily, gloria Libani data est ei, decor
Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, &
decorum DEI nostri, &c. verè enim his verbis allu-
sione videtur Ilaia ad illud Psal. 62. in terra deser-
ta, & invia, & magosa, sic insanto apparui tibi.
Quod ati dicas: Animam, quae prius erat deserta, at-
enda, atque infatuoluola, convertendam in locu irrigau-
m & amoenissimam speciem & decorum mo-
tibus Libani & Carmeli idem comparat, quia illi

montes speciosissimi ac fecundissimi, atque delle-
cū pleni in Terra promissionis habebantur.
Præterea illis verbis, Ipsi videbunt gloriam Domini,
& decorum DEI nostri, quid aliud aptius claruvé
potuit significari, quam illapsus ille, sive manife-
statio DEI in mensibus defaciat, qua DEUS
animam amplectitur ac deosculatur, ac se tangen-
dum ac osculandum præbe: quaque vicissima-
ma amplectitur ipsum DEUM: hanc enim esse
propriissimam Unionem ecclasticam & fructivam,
superius attigimus.

Deinde verba illa silentio non sunt prætermi-
tenda, Tunc aperientur oculi eorum, ulque ad fi-
nem, Gaudium, inquam, & exultationem obtine-
bunt. Qibus quid aliud à Propheta significari pu-
tatis, nisi abundantiam gratiarum & donorum, que
illis verbis, Scie sunt in deserto aqua, & torrentes in
solididine; & qua erat arida, erit in flagnum, & sitiens
in fontes aquarum, denotatur aperiens: non enim pu-
ter vel fontis aquarum, sed & torrentis copia de-
scribitur. Demum quid puras per ceterorum salutem,
& lingue mutorum aperiens, &c. aliquid
similia, nisi varius effectus s. bojus divina cum Deo
conjunctionis denotari?

Idem quoque Ilaia cap. 58. si avertit & profen-
de consideretur, non obcurè sanè huius DEI cu-
anim per amorem vinculi tenacissimi effectus
docuit, dicens: Et requiem tibi dabit Dominus sem-
per, & impletib[us] splendoribus animam tuam, & eris
quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cuja non
deficient aqua. Et post pauca: Tunc delectaberis super
Dominum, & sustollam te super altitudines terra, & ci-
bab[us] te hereditate Iacob patri tui. Haec Ilaia. Qui-
bus expressis verbis requiem sive delectationem
mirabilem, quam anima percepit in hoc oculo
patris, lucem & splendorem, quo mens à tenebris
eruta illuminatur, & felicitatem insignem qua in
hoc statu fruatur, aperte declarat: quod similitu-
dine horti irriguostendit. Magna sanè est hor-
tum amoenitas ac jucunditas: quare DEUS ani-
ma tenebris liberata felicitatem cum irriguo
horto comparat, cui jugis aqua deesse non solet.
Est autem haec comparatio Scripture familiaris.
Psal. 1. de justo: Erit sicut lignum, quod plantatum est
secus cursus aquarum. & Jerem. 31. Eritque ani-
ma eorum quasi hortus irriguus.

Observa in eis, qualia DEUS bona virtus per-
fectis promittat, qualia inquit habere solet hor-
tus, qui in p[ro]p[ri]a solo collocatus est, & cui aqua
perennis non quam deficit.

Denum iterum suavitatem ac delectationem,
quam mens in hoc statu degustat, illis verbis ex-
ponit: Tunc delectaberis super Dominum. & ultra ad-
di: & sustollam te super altitudines terra. Ubi illud
verbum altitudine non tam propriè quam figuratè
pro terra bonitate sumitur, cultana inest: ber-
tas, ut manat dicatur lacte & melle. Explicit au-
tem deinde satia aperiens, quānam sit illa terra bon-
itas seu altitudo metaphorica, dum subdit: Et ci-
bab[us] te hereditate Iacob, nempe Terrā promissio-
nis, sive summa jucunditatis & delectationis,
quam spiritualiter DEUS anima sibi unitæ pro-
mittit.

De hac altitudine terra optime Gregor. lib. 31.
Moral. cap. 34. Hoc namque esse speciale specimen
electorum solet, quod si sciunt praesentis vita iter ca-
pere, ut per se certitudinem noverint iam se ad alia
peruenisse: quatenus cuncta qua præterfluent, sub se
esse videant: atque omne quod in hoc mundo eminet,
amore atermiati calcant. Hoc est enim, quod sequen-

si se anima per Prophetam Dominum dicit; *Sustollam te super altitudines terrae. Quasi quedam namque inferiora terra sunt, dama, contumelie, egestas, afflictio, que ipsi quoque amatores seculi, dum per latere viae plantium ambulant, vitando calcare non cessant. Alterudines autem terra sunt, luxuriam, blandimenta subditorum, divitiarum abundantia, honor, & sublimitas dignitatis; que qui per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta apsumat, quo magna putat: at si sensu cor in celestibus figuratur, maxima abjecta sunt certitudines, quo alta videbantur.* *Hæc Gregorius.*

Constat igitur ex dictis, quæ ratione hæc tam grandia ac tam illustria, quæ à DEO per Isam promissa sunt, non ad quenlibet justum, sed ad eos qui præclaris virtutibus prædicti sunt, ac qui à terra rerum supernarum intuitione ac amore longissime distant.

Quarto, Ex libro Cant. expressius quam aliunde hæc anima cum DEO sponsatio, conjunctioe sive amplexus colligitur. *Quis enim hunc librum, si autem perspiceret, outum in DEI & sponsa ejus anima & divinis enumerandis amoriis ac sponsatione immorari non videat?* Propterea compositus est ille Cantico cum liber scilicet, ut fructu & motu amoris exercitus sub typō nuptiarum exprimetur. Quid enim aliud oculum, quod anxie peti sponsa, quid vinum, quid cella vinaria, quid ubera, unguentum, oleum effusum significat, nisi felicem istam unionem per castos amores inter sponsam DEUM & animam sponsam? quid preterea innuit illud valens, languor ille & liquefatio, quibus sponsa affecta, aliquando liquefieri non raro in hoc libro introduciuntur? *Fulcite me, inquit, floribus, stiptate me malis, quia amo. Languor: quia vulnerata charitatem ego sum.* Denum post hoc spiritu & languore, animoq; defectionem, quid sibi vult lava sponsa sub capite sponsæ, & dextera illius amplexans, nisi quod jam fructum gatturi suo suavissimum, quem anteā querebat, perceperit, ac tota in rotum lapsa & collapsa tota, complicita sua suavissimo, serenissimo, & calido in sponsi sanguine composta quiete?

Quia vero elicit prolixum opus, singula qua ex Canticorum libro proposuimus, Partum testimoniis corroborare; ideo priuam tantum sponsationis exponamus. *Osculetur me, inquit, osculo oris sui.* Per quæ verba Gregorius Nylenus priuam animam DEI fruitionem, quæ uniose sit charitas, efflagitate docet. A qua sententia non differt Angellinus lib. de Amicitia, cap. 6. Tom. 4. Sanctus vero Gregorius Papa in cap. 1. Cant. Spiritus sancti præfati sive manifestationem, osculum ab sponsa petito denotari afferit: cuius sententia subscrifit D. Bernardus, qui Serm. 3. 4. & 9. distinxit triplex osculum; primum pedis, secundum manus, tertium vero oris. *Quod tunc continget,* inquit Bernardus, *cum iam confusio lucu penitente, iam acceptis virtutum donis, mens certe desiderio inspirata, ad secreta interioria cubiculi gaudia impatiens amoris introducatur desiderat, ac proinde congruentissime tertium petens, inquit, Osculetur me osculo oris sui: id est, Vnum quod mihi refat efflagito, us perfecte per Spiritus sancti infusionem cum meo umar dilectio. Vide eundem Bernadum Serm. 8. in Cant. bi: Nec enim exiguum aut vile putat osculari ab osculo, quod non est alia nisi infundi Spiritum sanctum.*

Ei infra: *Petit osculum, id est, Spiritum sanctum invocat, per quem accipiat simul & scientie gustum, & gratia condimentum: est quippe Spiritus sapientia Thom. & Iesu Oper. Tom. II.*

& intellectus, qui instar apis eam portantis & mel habet omnino, & unde accendat lumen scientie, & unde infundat saporem gratia. Hæc ille, Quibus aperie verbis anima divino amore vulnerata, non tam gratiam & amicitiam sponsi, quam ipsius sponsi gratia & charitatis auctoris presentiam & osculum petit.

Quinto, *Hujus quoque altissime cum DEO Unionis S. Joannes Evangelista cap. 14. meminit, dicens: Qui habet mandata mea, & servat eis, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligitur a Patre meo; & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.* Quæ verba S. Cyrius lib. 10. cap. 1. de perfecta manifestatione DEI intelligit, que fit viris qui in sanctitate proiecti sunt, quibus DEUS mulieris manifestat, ac ad cognoscendum se praebet: quod intelligere oportet, ut bene adnotavit Tolstus ibi, non de cognitione speculativa, que etiam in peccatore potest esse major quam in viro perfecto; sed practica & experimentali, qua DEUS hic agnoscitur per notitiam unitivam & experimentalem, ut infra plenius declarabimus.

Sexto, S. apostolus Paulus non temet in Epistolis hanc ecstasiam unionem consuetur. *Epistola enim 2. ad Corinth. cap. 1. sic scribit: Sive mente excessimus DEO sive sobri sumus, vobis: caritas enim Christi uestit nos, &c.* In quæ verba Theophylactus, *In familiam, inquit, itaque Paulus amatoris quædam infaniam DEV. amans, ac amatoris instar illi vivens, nempe ad amatum extra seipsum raptus, ac rotus in DEV. M. translatus, nec suam ipsius vitam vivens, sed illius quem amabat.* Quare S. Augustinus, Beda, & Anselmus, hunc locum accipiunt de ecstasi & raptu Pauli. *Quid est, inquit Augustinus apud Bedam, Mente excessimus DEO, ut illa videamus quæ non licet homini loqui?* Idem quoque Augustinus in Psal. 113. *Quid est, Mente excessimus DEO?* *Excessimus omnia ista carnalia, & quod vidimus, effici non possumus.* Mente enim tunc gustatur, quod lingua exprimi nequit.

Septimo, Idem Apostolus 2. ad Corinth. c. 12. docet. *Scio, inquit, hominem raptum usque ad tertium cœlum.* Et infra dicit: quod raptus fit in paradiſum, & audiret arcana verba, quæ non licet homini loqui. Et licet hunc locum Pauli multi ex Patribus intelligent de raptu Pauli ad visionem divinæ essentie, cui sententia adherent S. Augustinus, S. Thomas, & plures alii; contrariam tamen opinionem quæplurimi citam ex Patribus probabiliter judicarunt, inter quos fuit Hieronymus, Gregorius, Cyrus, Chrysostomus, ac passim alii tam Patres, quam Scholastici Doctores, quorum meminit Molina 1. p. q. 12. art. 11. dis. 2. Hi omnes in hoc raptum ad tertium cœlum, quædam ad paradisum, intelligent Apostolum non tantum intellectu raptum, ac altissima vidisse mystria, sed & voluntate ineffabilem inde voluptatem hauiisse; hanc enim significare docent illam versionem paradiſum.

C A P V T II:

Diluuntur argumenta in initio capituli precedentis proposita.

R espondendum nunc est argumentis divinâ haec unionem impugnantibus. Ad primum respondit, *Quod quamvis in hac vita DEI perfecta*

O o 3 pol-

posseſſio nemini contingat, (eſt enim propria ſta-
tus Beatorum) quo tamen propius ad eam qui-
buſdam quāli paſſibus accedimus, & ei, quod
cum hac maiorem habeſimilitudinem, eo magis
perfekte felicitati appropinquaremus, unde eſi in
hac vita perfecta & ſummi boni poſſeſſio non ha-
beatur, ſed tanquam in furura, in qua DEUM teve-
lata facit videbimus ſicuti eſt, in hac tamen vita
eſt quādam veluti imago, quæ tērñ illi felicitati
affimilatur, quæ in ecclatia & fruitiva unionē
hominis cum DEO conſtituitur, verò nihil aliud
eſt, quā perceptio vitialis experimentalis, gustus
omnium ſenſuum internorum ſummi boni, nem-
pe DEI, ac quādā interna conjunctio iſtius
ſummi boni cum intellectu noſtro, in ratione
ſumma lucis; cum voluntate in ratione ſummi
boni & ſumma delectabilitatis; ac demum oſtentatio
faciei divinae, ſub ratione omnium boni, quantum in
hac vita permittitur, & ob eam cauſam hac di-
vorum prægustaſio merito. Beatitudine hujus vitæ
nuncupatur. Cujus rei ea redi potest ratio, quia
homo tunc operatur perfectissimos actus, & per-
fectissimo modo, quia clausus magis fini, ſcilicet Bea-
titudinē appropinquans, & affimilantur, & ideo
ſimiles actus à Theologis Beatitudines appellan-
tur, ut prie docuit D. Thomas 1.2. queſt. 109, ubi
art. 2. art. aliquid inchoatio Beatitudinis eſt in hac vi-
ta in viris perfecione.

Clariss tamen & plenius D. Bonaventura pro-
ceſſu 7. Relig. cap. 15. ubi ſublimiorum hominis
perfectionem ac beatitudinem quādā inchoa-
tam, in intima ac plena omnium animarum potentia-
rum cum DEO unionē docuit conſiſtere, dicens:
Hec eſt homini in hac vita ſublimior perfec-
tio, ita unius Deo, ut tota anima cum omnibus poten-
tiaſ suis, & viribus in DEUM collecta, unius ſpiri-
tus fiat cum eo, ut nihil meminerit, niſi DEUM,
niſi lentiā & in eligit niſi DEUM, & omnes
affectus in amoris gaudio uniu in ſola conditoris
fruſtione ſuavit̄ quiescant. Imago enim DEI in
anima in his uibus potentia expreſſa conſiſt, vi-
deice in ratione, memorie & voluntate, & quam-
diu ita non ſunt ex toto DEO imprefſae, non eſt
anima Deiformis. Forma enim animæ DEI eſt, cui debet imprium ſicut ſigillo ſignatum. Hæc
nunquam plena eſt, niſi eum ratio perfecta juxta
capacitatem ſuam illuminatur ad cognitionem
DEI, qui eſt ſumma veritas, & voluntas perfecta
afficitur ad amandum ſumnum bonum, & mem-
oriā plenē abſorbetur ad intuendam & fo-
ndam & tenendam ſummam felicitatem, & quia
in horum conſannata adēptione conſtat gloria

Deus for-
matus
animæ.

Beatitudinis, quæ perſicietur in patria, licet quod
iſtorum perfecta inchoatio eſt perfec-
tio viæ in
hac vita.

Demum Geron de myſtica Theologia conſide-
ratione 42. Beatitudinem hujus vita in hac unione
doceat & probat ſiām eſte, leuentibus verbis; Per
predicām amorojam unionem, in qua myſtica Theo-
logia conſiſtere videtur, anima quietatur, ſatiatur, &
ſtabilitur in DEO, quod facile eſt in primis ex priori ſumnum
deducere. Nam cum res quilibet ſit in quiete, dum bonum
perfectionem ſuam adeptus eſt, illique conjuncta, & ſi bonum,
ritus noſter unetur atque coniungitur in hac unionē centrum,
ſummo perfeſſibili per amorem perfeſsum, ut exinde ſin &
quietetur, ſatiatur, ſtabilitur neceſſe eſt. Sic materia perfeſſio
in forma habita, ſic Lapis in centro poſitus, ſic res que-
libet in adeproſine ſuo quietatur. Anima quippe ra-
tionalis, dum coniungitur & unetur DEO, copulatur
ſuo ſummo bono. Eſt enim DEVS ſumnum bonum eius,
eſt centrum eius ſin, tota que perfeſſio. Quid ergo a-
liud ipſa requireret? aut ad quid aliud ipſa ultius
inhiaret?

Ad secundum Relp. Quid poſſeſſio DEI in
hac vita perfecta haberi non po- eſt, ſed tanquam
inchoatio, cum DEUſ ſuam unionē eai & fruitiva poſ-
ſidetur à voluntate noſtria, & tunc voluntas non
amat DEUM niſi priuia cognitione in intellectu.
Ipſa tamen potest plus amare, q.ām intellectus
cognoscere, ut infeſus cap 4. pleiuit dicemus.

Ad tertium Relp. Q. od pe. fed o Christiana
verè conſiſtit in unionē affectiua noſtria cum di-
vina voluntate, unio verò realis fruſtua & ecclatia
cum DEO omnino ordinatur, ut perfeſſio
rem unionem cum diuina voluntate alſequamur.

Duplex enim eſt unio affectiua, quæ ab habitu
charitatis diuina ſalva eſt, quia DEUM activiſi-
ve humano modo, ſupernaturali ſi amore
diligimus, noſtram voluntatem cum illo per a-
ctualē amorem uniendo, noſtram voluntatem
divinæ conformando, atque in illo velut
transfundendo, ad quam unionem act. alen vol-
untatis, quando fervens eſt, conſequitur etiam
unio memorie & intellectus, nempe, ut acta re-
cordemur DEI, illumque preſentem in omnib. animæ oculis contemplari conemur, & hæc uno
eſt, de qua Apoſtolus inquit, prima ad Timoth. 1.
Finis precepti eſt charitas. Alia eſt unio, quæ do-
num eſt DEI peculiare, quo ipſe DEUS voluntate
noſtram ad vehementem amoris exelluum
promovet, cum po- eniatum ſuspensione, ſen-
ſuumque alienatione. Prima vocatur à Myſtis
ſobria, ſecunda ebria merito nuncupatur.

Hanc ſolam difficultatem, ex novem, de quibus venerabilis Author noſter in hac IV. Di-
ſputatione, diſſerere proponuerat, diſcuſſam nobis reliquit, octo reliquias, in opina morte pra-
ventus, examinare atque diſcurere ei non licuit; egit tamen de his materiis excellenter li-
bro quarto de Oratione infusa ſive divina, ut ſupra vidimus.

ARTICULVS III.

Vtrum Paulus in Raptu viderit Dei eſſentiam.

REPONDEO dicendum, quād quidam dixerunt Paulum in raptu non vidisse ipſam DEI eſſentiam, ſed quā-
dam refugiam claritatis ipſius. Sed contrarium maniſteſt⁹ Auguſt. determinat non ſolū in libro de vi-
tione Lib. 12. c. 12. ſed etiam 12. ſuper Genes. ad litteram, & habet in glossa, 1. ad Corinth. 12. Et hoc etiam ipſa glossa
verba Apoſtoli deſignant. Dicit enim ſe audire ineffabilia verba, que non licet homini loqui. Huiusmodi autē ri-
ordin. Et epift. deniq; ea que pertinet ad viſionem Beatorum, que excedit ſtatutum viæ; ſecundum illud Iſa. 64. Oculus non vidit
112. c. 13.

EXPO-